

Barns lek och pedagogernas planering och bemötande av barnens lek ur ett genusperspektiv

Children's play and educationalist's planning and response to children's play from a gender perspective

Högskolan på Gotland

VT 2010

Examensarbete Lärarprogrammet AUO 3
Professionellt lärarskap 15-30hp

Författare: Johanna Hansson

Handledare: Ingrid Hallberg

Examinator: Agneta Bronäs

Sammanfattning

Min uppsats syfte är att utforska barns lek, hur de väljer att leka och hur könsrollerna träder fram i leken. Jag har även valt att belysa pedagogernas bemötande av respektive kön. Gens (2007) skriver att leken i den svenska förskolan är en av den mest könsrollsbevarande sysslan i verksamheten. När man läser i förskolans läroplan, Lpfö98 står det att förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Mina frågeställningar i uppsatsen är, Hur använder pojkar och flickor i den fria leken det som miljön har att erbjuda? Hur använder de rummen och leksakerna - kan en leksak användas på olika sätt? Hur är placeringen av leksaker på avdelningarna? Hur ser pojkar respektive flickors lek ut i den fria leken? Hur bemöter pedagogerna barnen? Hur tänker pedagogerna kring genus?

Material och fakta hämtade jag genom observationer under heldagar på förskolan samt via ett frågeformulär och ett samtal med pedagogerna om deras svar. Slutsatser visar att pedagogerna är olika insatta i hur de bemöter barnen. De tror att de behandlar barnen utifrån barnens förutsättningar. Observationernas material har visat sig vara både könsmönstrat och icke könsmönstrat då jag jämfört och sett skillnader och likheter med tidigare forskning/studier.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar.....	6
3. Teoretiska utgångspunkter	7
3.1 Psykosocial teori.....	7
3.2 Social inlärningsteori	8
4. Genusperspektiv	9
4.1 Könsidentitet/Kön och Könsroll/Genus	9
4.2 Pojkar och flickors lek	10
5. Tidigare forskning	11
5.1 Månsson	11
5.2 Gens	12
6. Metod	12
6.1 Urval	12
6.2 Tillvägagångssätt	13
6.3 Etiska aspekter	14
6.4 Vetenskaplighet	14
7. Genomförande	14
8. Resultat	15
8.1 Observationsresultat.....	15
8.1.1 Miljön/Rummen.....	15
8.1.2 Kan en sak användas på olika sätt?.....	16
8.1.3 Avdelning 1	17
8.1.4 Avdelning 2	18
8.1.6 Avdelning 3	18
8.2 Intervjuresultat.....	22
8.2.1 Pedagog A.....	22
8.2.2 Pedagog B.....	23
8.2.3 Pedagog C.....	23
9. Diskussion	24

9.1 Främjar möbleringen av leksakerna pojkar och flickor lika mycket?	24
9.2 Hur bemöter barnen varandra?	28
9.3 Sammanfattande diskussion	29
9.4 Invändningar	31
9.5 Vidare forskning	31
Litteraturlista	32
Bilagor	33
Bilaga 1	33
Bilaga 2	34
Bilaga 3	35
Bilaga 4	36
Bilaga 5	37
Bilaga 6	38

1. Inledning

Svaleryd (2007) skriver att den första frågan som ställs nyblivna föräldrar är ”Vad blev det?” Gens (2002) frågar sig i stället varför det bara finns två kön?

När vi får barn har samhället krav och förväntningar på uppfostran av barnet pga. dess kön. Flickor ska uppfostras till att vara snälla och hjälpsamma och pojkar ska uppfostras till att vara aktiva och framträdande.

Barn idag är långa dagar på förskolan och det är där de möter pedagogen, en viktig person i den dagliga verksamheten. Svaleryd (2007) skriver att barn redan i två års ålder kan ha uppfattningar om de är flicka eller pojke. På dagens förskolor krävs mycket arbete för att bemöta och behandla barnen rätt oavsett kön. Pedagogen är en förebild för barnen i verksamheten. I läroplanen för förskolan, Lpfö98 står det

”Förskolan skall motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.” – Lpfö98 s 4.

Eftersom pedagogerna har ansvaret att följa läroplanen har de stor möjlighet att så gott de går motverka traditionella könsmonster på olika sätt.

Mitt fokus i uppsatsen är på den fria leken som enligt Gens (2007) är den mest könsbevarande sysselsättningen. Jag kommer att se om det finns likheter och olikheter mellan mina slutsatser och annan forskning/undersökning. Det jag dessutom har lagt märke till är pedagogernas beteende mot pojkar respektive flickor i den dagliga verksamheten.

Nyckelord: Fri lek, genus, könsroller möblering.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att utforska barns lek, hur de väljer att leka och hur könsroller träder fram i den fria leken. Uppsatsen belyser dessutom hur pedagogerna bemöter flickor respektive pojkar.

- Hur använder pojkar och flickor i den fria leken det som miljön har att erbjuda? Hur använder de rummen och leksakerna - kan en leksak användas på olika sätt?
- Hur är placeringen av leksaker på avdelningarna?
- Hur ser pojkar respektive flickors lek ut i den fria leken?
- Hur bemöter pedagogerna barnen?
- Hur tänker pedagogerna kring genus?

3. Teoretiska utgångspunkter

I det här kapitlet tar jag upp två teorier, den första, psykosocial teori av Erik Homburger Erikson. Jag valde att inrikta mig på två av hans stadier och utgångspunkter i hans teorier för att jag anser att de passar med mitt ämne. Den andra teorin jag fastnade för var den sociala inlärningsteorin pga. att den tar upp föräldrarnas påverkan i uppfostran som man idag kan räkna in pedagogerna under.

3.1 Psykosocial teori

En man som byggt vidare på Freuds arbete och tankar är Erik Homburger Erikson. Han har vidareutvecklat Freuds psykoanalytiska teorier, men hans version blev mer av en socialpsykologisk inriktning, eftersom han blev mer intresserad av den snabba sociala förändringen i USA under efterkrigstiden med händelser som bland annat könsrollsförändringar och rasomsättningar.

Erikson har åtta utvecklingsstadier i sin teori och de karakteriseras med varsin kris eller konflikt som måste lösas. Det leder till att personligheten utformas på olika sätt.

Det andra stadiet (1,5-3år) i Eriksons teori handlar om, som Erikson själv uttrycker det autonomi och tvivel. I detta stadium lär sig individen att vara självständig i sina aktiviteter under dagtid. En bra och positiv lösning i det här stadiet gör att individen kan lita på sin egen förmåga och det blir då grunden till ett bra självförtroende. En dålig och negativ lösning i detta stadium kan däremot leda till blyghet och tvivel på sin egen förmåga och leder vidare till mindre bra självförtroende. (Hwang & Nilsson 2007 s 39-40).

Det tredje stadiet i Eriksons psykosociala teori är lekåldern (3-6år) även kallad genitalstadiet. Stadiet kännetecknas av barnets könsdelar och med det menar Erikson området omkring och funktionen i största allmänhet.

Barnet har i detta stadium en mer säker styrning av sin kropp, mycket fantasi och ett passande språk. Stadiet upptas av många frågor från barnet så som, ”Vem är jag?”, ”Vilket kön har jag?”, ”Vad kommer jag ifrån?”. Barnet intresserar sig också mer för vad föräldrarna och andra jobbar med, relationer mellan människor och tekniska funktioner.

Könsskillnaden är starkare på detta stadium än före och efter. I sina studier om barns lek drog Erikson slutsatsen om att pojkars lek övervägande var aktiv och hade plötsliga vändningar, medan flickors lek var formad av att vara tyst och inte så mycket aktivitet. (Jerlang 2007 s. 85).

”Pojkar och flickor är därmed olika i såväl organ och anlag som handling och upplevelser”- (Jerlang, 2007, sid 85.)

En av Erikson undersökningar handlar om en pojke och en flicka som skulle bygga upp varsin scenbild. De fick välja på olika leksaker bland annat, djur, klossar, bilar och dockor. Undersökningen visar att flickan byggde upp scenbilden av djur, dockor och sängar, en hemliknande miljö. Den var också mer utspridd än byggd på höjden.

Pojken byggde torn med klossar liknande en stad och han valde dessutom bilar. Pojkens scenbild var mycket centrerad. Han hade byggt på höjden med sina torn och stora byggnader istället för utspritt. (Jerlang 2007 s 86).

Utgångspunkten i Eriksons teorier är att man skall studera de viktiga synpunkterna i utvecklingen, inte för att hitta skäl och intryck utan mer för att se hur olika faktorer samarbetar för att nå ett visst resultat.

Erikson tar också upp problem som kan uppstå när samhällets traditionella uppfostringsmetoder inte räcker till inför det vuxna livet. Detta inträffar när samhället förändras så snabbt så de vuxna har svårt att förstå/uppfatta hur de ungas värld ser ut, att normer för uppfostran förändras och barnen missar förhållningssätt som är viktiga i den vuxna ålder för att de ska klara av de problem och krav som finns i samhället och kulturen de lever i. (Hwang & Nilsson 2007 s 41).

3.2 Social inlärningsteori

Den sociala inlärningsteorin kan idag förklara på ett bättre sätt än den äldre inlärningsteorin, om hur människor lär sig invecklade saker. Då som sociala förmågor och uppfattningar.

För att förklara hur barn lär sig sina könsroller har man bland annat använt sig av det sociala inlärningsperspektivet. (Hwang & Nilsson 2007 s 33).

Enligt detta perspektiv beror olikheter i pojkar och flickors beteende på ett resultat av förstärkning, imitation och modellinlärning. Pojkar och flickor ser att vuxna personer och äldre kamrater beter sig på olika sätt om de är pojke respektive flicka. Pojkar är tuffa och hårda medan flickor är söta och mjuka.

Föräldrar berömmar barnet om de gör något som är rätt för det könet barnet är av men tillrättavisar sådant som barnet gör som anses vara det motsatta könets roll. Föräldrar berömmar och tillrättavisar sina barn från en ganska tidig ålder för att de ska sköta sig så som det betraktas att en pojke eller flicka ska uppföra sig.

Hwang och Nilsson (2003) skriver också om att pojkar ofta behöver hjälp med något så får de många gånger höra att de ska försöka själva innan de får hjälp. Flickor däremot som behöver hjälp får det nästan direkt. (Hwang & Nilsson 2003 s 176).

4. Genusperspektiv

Beroende på uppdelning, efter vårt synliga yttre könsorgan, så fostras vi till två olika sociala individer med olika uppgifter och roller. Till rollerna som man/pojke och kvinna/flicka förbinds vissa intressen, leksaker, språk, färger och mer där till. (Svaleryd 2007 s 25).

Alla pojkar och flickor passar inte riktigt in i genusmönstret, många pojkar väljer i stället för att vara aktiva i klätterställningen att måla eller sitta i soffan och läsa en lugn bok. Många flickor väljer att istället för att vara lugna och märkbart osynliga i dockhörnan en spännande och fartfylld fotbollsmatch eller tafatt lek med höga skrik och mycket spring.

Pojkars könsidentitet innebär (Svaleryd 2007) att de ska bryta den omsorgsfulla och nära relationen till det kvinnliga könet, som mamma och de kvinnliga pedagogerna på förskolan. De måste hitta en motpol till de kvinnliga och flickorna i deras närhet, de ska ju bli män.

Pojkar blir mycket självständiga i sitt utvecklande och uppfattar sig som en individ/ett jag, flickor däremot uppfattar sig ofta som vi istället för jag då det pratar och diskuterar mycket med sina vänner av det lika könet. (Svaleryd 2007 s 14-19).

Tv, reklam och massmedia influerar även barns syn på hur man ska bete sig och vara om man är pojke eller flicka. Män och kvinnor på tv betar sig som de traditionella könsrollerna och barn i dagens samhälle ser mycket på tv som de sedan tar med sig in i leken. Man kan då säga att massmedia förstärker könsrollerna även fast de skulle kunna förändra könsmönstret och uppfattningarna kring typiska könsroller med hjälp av sina insatser i samhället. (Hwang & Nilsson 2003 s 176)

4.1 Könsidentitet/Kön och Könsroll/Genus

Med könsidentitet menas i allmänhet att man identifierar och uppfattar sig som pojke eller flicka. Könsroll eller genus står för sociala och kulturellt bestämda skillnader mellan könen som rör beteende, värderingar och normer. Olikheter som skapar förväntningar som i sin tur så småningom påverkar individen. (Hwang & Nilsson 2003 s 175).

Genus är vad vårt kulturella arv och sociala klassificeringar utformar oss till. Ordet genus betyder också öppenhet för övergående och omställning. Det innebär möjligheten för fler än två kön. (Svaleryd 2007 s 29).

I tre års ålder kan oftast individen avgöra vad den själv är för kön och vad andra är för kön. Men de har ännu lite svårt att bedöma uppfattningar om vuxna personers kön.

I fyra års ålder vet pojkar att de ska bli män och flickor att de ska bli kvinnor. Men de har ännu svårt med vad begreppet kön betyder, de kan tro t.ex. att det har med yttre synligheter att gör så som kläder och hårlängd.

Att det finns olika könsroller uppfattar barnen snabbt. Redan vid två års ålder är barn medvetna om att det finns pojkar och flickor. De vet också att det finns synbara skillnader mellan könen. (Hwang & Nilsson 2003 s 175).

4.2 Pojkar och flickors lek

Redan då barnen är unga leker de på olika sätt beroende på om deras lekkompis är en pojke eller en flicka. Om de iakttar andra barns lek så tittar de mer på barnet med samma kön som barnet själv. En annan påverkan av de ungas lek är naturligtvis föräldrarna, men lika mycket påverkan har de jämnåriga när det gäller könsrollerna. (Hwang & Nilsson 2003 s 174).

Svaleryd (2007) skriver att ofta i människors vardagsföreställningar så har pojkar och flickor olika egenskaper, de väljer att leka helt olika lekar och de väljer helt olika leksaker. Flickor ska vara söta, snälla, stilla och så gärna hjälpsamma så som små "hjälpfröknar". Pojkar däremot ska vara högljudda, dominanta och väldigt aktiva. (Svaleryd 2007 s 15)

I barngrupper kan man mycket bestämt se pojkar och flickors olika lekar. Det är ofta pojkar som hörs, stöjar, leker tjuv och polis eller brottning. De såkallade vilda lekarna. Flickorna föredrar att vara mer stillsamma i sin lek/aktivitet, de väljer gärna att rita, måla eller leka familj. (Hwang & Nilsson 2003 s 174-175).

Svaleryd (2007) tar upp att under den fria leken så har barnen själva en möjlighet att välja vad de vill leka med och vem de vill leka med. De är placerade i samma lärmiljö, har samma vanor och bestämmelser och har samma omfattning material att leka med. Men ändå visar studier på att pojkar väljer att vara med pojkar. De är helst i ett speciellt rum med speciellt utvalda leksaker att leka med. Flickorna väljer att vara med flickor och aktiviteterna de väljer att leka med är oftast i närheten av de vuxna. Det säger att pojkar och flickor väljer könsstereotypa roller i den fria leken oavsett variationen på leksaker och lekmiljöer

Som Svaleryd (2007) tar upp ovan så har Hwang och Nilsson (2003) en mer utförlig beskrivning av pojkar och flickors olika lekmönster.

Flickor leker ofta i mindre grupper, med förkärlek i inomhusmiljö, två och två och med mycket konversation i leken. Pojkarna däremot leker gärna i större grupper, ofta vill de vara i utemiljö där de har stor yta att vara på, de väljer att göra mer saker än att prata om hur vissa saker ska vara. Deras lek strävar ofta genom att man ska ha en tävlingsinriktad lek eller hitta och inta en ledarroll.

Föräldrar leker ofta med sina barn och de uppträder i regel olika mot pojkar respektive flickor. Vill man dra allmänna slutsatser kan man säga att flickor är mer intresserade av lekar som handlar om relationer och närhet, medan pojkar uppmuntras och eggas till aktiva och fysiska lekar. (Hwang & Nilsson 2003 s 175).

5. Tidigare forskning

Det finns en hel del forskning inom det här ämnet. Månsson och Gens valdes då deras forskning ligger närmast min uppsats. Månsson har jag läst om i många andra uppsatser och tyckte det hon skrev var relevant. Gens har på senare tid varit mycket produktiv mot genusfältet och skrivit om det min uppsats handlar om. Jag valde också att skriva lite allmänt om forskning som framställts innan år 1987, eftersom Gens och Månsson är relativt ny forskning.

Enligt Knutsdotter Olofsson (citerad i Gilljam, 2009) har ställt samman forskning från tiden innan 1987 om pojkar och flickors lek. Pojkar leker ofta i större grupper, lekarna i kuddrum eller större rum är ofta högljudda, fartfyllda och tävlingsinriktade. När pojkar intar roller i en lek så är det oftast roller som pappa, son eller en yrkesroll. En lek som uppmuntras av de vuxna är bråklek. Flickorna däremot leker helst två och två, de väljer oftare än pojkar att sitta och hålla på med bordsaktiviteter så som att måla/rita eller pyssel, deras rollek utspelar sig oftast i dockisrummet och rollerna är då mamma, bebis eller dotter, i flickors lek tränar de på finmotoriken, sin verbala uttrycksförmåga och framtida vårdssituationer. Flickor förklarar för varandra hur leken ska gå till efterhand.

Enligt Fredricson (citerad i Gilljam, 2009) menar hon att många moderna och typiska pojk- och flickleksaker så som My Little Pony, Barbie, Batman eller Spiderman inte har någon verklig plats på förskolan. Hon skriver också att inom pedagogisk tradition i den svenska barnomsorgen har man bara använt sig av pedagogiska leksaker, och pga. detta har vissa förskolor bestämt att barnen inte får ha med sig leksaker hemifrån. Detta betyder att barnen har två olika leksaksvärldar att leka i, en hemma och en på förskolan enligt Almquist (citerad i Gilljam, 2009).

5.1 Månsson

Månsson har gjort en undersökning om hur flickor och pojkar särbehandlas på förskolor. Pojkar är de som oftast blir tilltalade. De blir sedda och blir mer betraktade som individer än flickorna. Pedagoger ger pojkar mer hjälp, de får tillsägelser och de får mer beröm än vad flickor får.

Flickor är duktiga och ansvarstagande, de blir pedagogernas lilla hjälpreda. Flickor är oftast i närheten av pedagogerna i sin lek och identifierar sig ofta med pedagogerna genom att gärna ta roller som pedagogerna har. Genom det blir flickorna mer självständiga och ansvarsmedvetna fortare än pojkarna. (Månsson 2000 s 28-30).

5.2 Gens

Gens (2002) skriver om mamma-pappa-barn leken, att det egentligen bara finns en roll i leken och det är mammarollen. De övriga är bara bakgrundsfigurer. Flickan som har mammarollen i leken är ofta en kopia i sätt och dialog av sin egen mamma då hon intar rollen. Gens berättar i sin bok *från vaggan till identitet* att han ofta som barn blev indragen i dessa lekar och fick när han var väldigt ung alltid vara rollen som bebis, då mammarollen bäddade ner honom i för mycket kläder och filter, och på det fick man order om att skrika eller jollra tills man var svettig och helt rödmosig om kinderna. När han blev lite äldre fick han istället rollen som pappa i leken, då var det att sitta på en stol med en dagstidning framför ansiktet och mumla något svar om man fick en fråga av mammarollen. (Gens 2002 s 18-19).

På svenska förskolor kan man se pojkar och flickor som sitter på golvet tillsammans och det ser ut som de leker jättebra ihop, man får ofta höra ”de leker så bra tillsammans” men om man tittar väldigt noga så ser man att de inte leker tillsammans utan de leker sida vid sida olika lekar. Flickor på ett håll och pojkar på ett annat håll. Gens (2007) skriver att det alltid blir så i den fria leken. Han säger också att den fria leken är den mest könsbevarande sysselsättningen som finns och det gör i sin tur förskolan till vår mest särklassade institution av könsrollsbevarande. (Gens 2007 s 59).

Gens (2007) skriver om ett av sina projekt där pedagogerna delade in barnen i pojk- och flickgrupper, för att sedan schemalägga verksamheten så att pojkar skulle få öva på det de behövde och flickor på det de behövde. Och istället för att förbjuda saker så kom pedagogerna istället med andra alternativ. (Gens 2007 s 66-67).

6. Metod

6.1 Urval

Jag valde att göra min undersökning på en förskola, där jag gjorde min verksamhetsförlagda utbildning, för att jag där är känd hos pedagogerna och barnen. Förskolan ligger i en mindre stad och är en relativt stor förskola som har åldersindelade avdelningar. Avdelningarna har åldersgrupperna 1 till 5 år, två till tre pedagoger arbetar på varje avdelning och ca 15-17 barn finns på varje avdelning. Jag valde att göra min undersökning på 3, 4 och 5 års avdelningen. Sammanlagt är det 48 barn, 24 flickor och 24 Pojkar.

6.2 Tillvägagångssätt

För att få komma till förskolan tog jag kontakt via min VFU-handledare per mejl. I stora drag beskrev jag vad jag ville genomföra och hur. Det var inga problem för mig att få komma dit.

För att få svar på mina frågeställningar har jag valt att använda två olika undersökningsmetoder.

Den första undersökningsmetoden jag valde för att söka svar på två av mina frågeställningar (Hur bemöter pedagogerna barnen och hur tänker pedagogerna kring genus?) var att istället för att ha vanliga kvalitativa intervjuer, göra ett formulär med åtta frågor som jag sedan delade ut till pedagogerna. (Bilaga 1). Frågorna har jag utformat med hjälp av Annika Månssons intervjuområden (Månsson, 2000, sid 247) i boken *Möten som formar*. Jag har valt att använda Månssons frågor, men har valt att omformulera och byta ut vissa ord så de passar till mitt arbete. Tanken var att de skulle få svara på frågorna enskilt i lugn och ro och sedan mejla dem till mig. Vi skulle då ha ett möte och diskutera/samtala om det de skrivit, för att säkerställa att vi hade förstått varandra rätt.

Jag valde detta tillvägagångssätt för jag anser att jag får ut mer av att göra på det här sättet och jag behöver inte hitta någon som kan anteckna för mig eftersom det är svårt att hålla en bra intervju själv genom att ställa frågor, anteckna och lyssna intresserat. Jag har heller ingen tillgång till bandspelare. Jag har försökt lösa detta på bästa sätt.

Den andra undersökningsmetoden jag har valt för att få reda på svar till mina övriga frågeställningar (Hur använder pojkar och flickor i den fria leken det som miljön har att erbjuda, hur utnyttjar de rummen, kan en sak bli en annan? Hur är möbleringen av leksaker på avdelningarna? Hur ser pojkar respektive flickors lek ut i den fria leken?) är observationer. Observationer kan man utforma på många olika sätt. Jag har använt mig av en blandning av tre observationstekniker.

Den första observationstekniken har formen av löpande protokoll, där man skriver ner det man ser på det sättet man uppfattar situationen och försöker få det så tolkningsfritt som möjligt.

Den andra observationsformen kallas helhetsobservation. Där försöker man fånga så mycket som möjligt i den situationen man tittar på. I helhetsobservationen ingår språk, kroppsspråk, vem som svarar på vad och hur, vem budskapet riktas åt och om det tillkommer eller försvinner någon från situationen man tittar på.

Den tredje observationsformen som jag har använt mig av är social observation. Där tittar man på hur människor agerar mot varandra och hur man handlar i olika situationer. Till denna observation räknas emotionella yttringar. (Rosenqvist & Andréén 2006).

Jag valde att observera två dagar på varje avdelning, sammanlagt sex dagar. Jag har enbart haft rast då barnen har varit på vila.

6.3 Etiska aspekter

När jag hade fått veta att jag var välkommen satte jag mig ner och skrev ihop ett föräldrabrev. Eftersom jag skulle observera i barngrupperna så ville jag ha föräldrarnas godkännande, därav föräldrabrevet. (Bilaga 2). De delade sedan pedagogerna ut på sina avdelningar och efter påskrift samlade de in dem till mig.

För människors och samhällets förbättring är forskning både viktigt och nödvändigt, forskningskravet och individkravet är ett måste inom forskning och de skall alltid jämföras mot varandra. Forskningskravet står för att redan funnen kunskap utvecklas samt tillvägagångssätten för att få in material förbättras. Individkravet står för att människor som är med i undersökningen/forskningen inte får utsättas för någon form av skada fysisk eller psykisk inte heller förolämpningar. (Vetenskapsrådet).

Vetenskapsrådet har tagit fram fyra huvudkrav i individkravet, som allmänna krav inom forskning. Kraven är: **Informationskravet**, innebär de individer jag har med i min undersökning måste få information om vad jag ska använda deras medverkan till. I detta fall att det är en del i min C-uppsats för lärarutbildningen. Jag skickade ut ett mejl och berättade i stora drag om hur mitt arbete skulle se ut och hur deras medverkan skulle vara.

Samtyckeskravet, innebär att de medverkande har rätt att bestämma över hur mycket de ska medverka. Jag har samlat in underskrifter av pedagogerna som gått med på det jag föreslagit. Jag har dessutom meddelat föräldrarna till barnen på avdelningarna jag varit på, ovan är en utförligare beskrivning på det. Det tredje kravet är **Konfidentialitetskravet**, och det avser att uppgifter och namn på individerna i min undersökning ska behandlas varsamt och ges stor konfidentialitet. Det sista kravet är **Nyttjandekravet**, som innebär att det material jag har fått in i min undersökning av individerna som deltagit bara ska användas i undersökningens syfte och inget annat. (Vetenskapsrådet).

6.4 Vetenskaplighet

Pedagogerna undrade om de skulle vara på något speciellt sätt då jag skulle observera. Men jag svarade då att de skulle vara precis som de brukade vara en vanlig dag. Det jag uppfattade under observationstillfällena är att det troligt ser ut så som det gjorde en helt vanlig dag på förskolan. Barnen på avdelningarna har jag tolkat att de betedde sig som vanligt då de kallade mig ”fröken” vid vissa tillfällen. Det tolkar jag positivt på eftersom det tyder på att de uppfattade mig som en vikarie.

7. Genomförande

Jag valde att göra mina observationer på sex dagar, två dagar på varje avdelning.

Jag började med att vara en dag på varje avdelning. Jag var med barnen i ute- och innemiljö. Dag fyra valde jag att ha mina samtal med pedagogerna. Vi gick igenom det de mejlat mig och om jag hade uppfattat dem rätt och om de hade uppfattat mina frågor rätt. En av pedagogerna var sjuk vid detta tillfälle, så det sista samtalet med en pedagog gjorde vi när hon hade blivit frisk.

Veckan där på var jag ute de tre resterande observationsdagarna en dag för varje avdelning. Denna gång valde jag att vara halvdagar, då jag fått ihop väldigt mycket material de övriga observationsdagarna. Även denna gång var jag i både ute och innemiljö.

Jag valde att inte ha någon rast när barnen lekte eftersom jag kunde missa något intressant. Jag lade istället en paus i mitt observerande då barnen var på sin vila.

Observationsmaterialet har jag sen skrivit in i datorn och bifogat till min uppsats (Bilaga 6).

8. Resultat

8.1 Observationsresultat

Jag tar här upp saker jag har sett återkomma i mina observationer. Jag väljer att ta punkt för punkt i min frågeställning. Hela mitt observationsmaterial blev då jag skrev in det i datorn 29 sidor. Jag har valt att bara använda det som är av intresse. Men jag bifogar det till mitt arbete om det är någon som ser andra slutsatser. (Bilaga 6).

- **Hur använder pojkar och flickor i den fria leken det som miljön har att erbjuda? Hur använder de rummen och leksakerna - kan en leksak användas på olika sätt?**

8.1.1 Miljön/Rummen

Jag märkte ganska snabbt när vi var ute på gården att pojkarna oftast drar sig till cyklarna eller klätterställningen som finns på gården. De far över hela gården fram och tillbaka, medan flickorna snabbt infinner sig vid gungorna eller sandlådan/lekstugorna. Flickorna väljer att vara i ett hörn av gården eller på ett speciellt ställe. Men det finns vissa undantag då pojkar och flickorna bryter könsmönstren genom att pojkarna väljer lugnare lekar och flickorna mer fartfyllda lekar så som Svaleryd (2007) skriver om.

Inomhus märker jag att könmönstren håller i sig. Här är flickorna de tysta och försiktiga. De leker i dockisrummet eller sitter vid borden med lugna aktiviteter. Pojkarna är de som hörs

över allt annat. De stöjar och har högljudd nivå i sina lekar vid legot, klossarna och även i de lugna aktiviteterna de väljer att göra vid borden.

8.1.2 Kan en leksak användas på olika sätt?

Några exempel i mina observationer är dessa leksituationer.

”Flickorna leker häst och skötare. Den ena flickan borstar håret på den andra flickan med en gaffel. Flickan frågar om det gör ont, efter en stund så tar hon upp en sked och börjar rulla upp den andra flickans hår hon säger att det ska bli lockigt. Tillsist ska håret klippas och till det använder hon två gafflar som hon sätter ihop och vickar fram och tillbaka i håret på flickan.”

Jag tolkar den här situationen så att en av dessa flickor är väldigt flickig. Hon är en typisk flicka, gillar rosa, har ofta klänning och har långt hår. Förmodligen har hon fått den bilden av sig själv genom den uppmärksamhet hon fått under sin uppväxt av olika faktorer så som närstående individer, tv och samhället. Fantasin hos flickan är livlig och mycket utvecklande och hon befinner sig i Eriksons tredje stadium där det kretsar många frågor kring barnet. Barnet börjar bli mer intresserad av vad föräldrar och bekanta arbetar med och börjar bli intresserade av tekniska funktioner, hur saker fungerar och hur man kan få saker att fungera på olika sätt.

”Flickorna i dockis leker djur. De har lagt ut brandman och pilot tröjorna som filt för gosedjuren. Ena flickan gör två matkorgar från affärsdelen till en bur för hennes gosedjurskatt. Clowndräkten har ena flickan till filt, hon sitter på den.”

I dessa två övre situationer gör flickorna det de redan har till något annat i sin lek. Och det är de utmärkande pojkdräkterna i utklädningsgarderoben som blir till något annat.

”Några flickor sitter och klipper och målar. De målar pannkakor och popcorn, så ska de göra påsar att ha popcornen i. En pojke kommer och säger att teatern börjar snart, de ska spela Musses klubbhus... han sätter sig ner och ska måla en bakgrund till teatern.”

”Några flickor och en pojke ritar spel, som de sen spelar med varandra och en pedagog.”

Dessa situationer såg jag på en annan avdelning. Där är materialet mer utvecklande. Barnen gör saker till sina lekar istället för att använda något som redan finns och låtsas att det är något annat i leken.

”Pojkarna vid kubklossarna leker nu att nagellacket har blivit vatten och han skjuter det genom att sträcka ut fingrarna, den andra pojken skjuter eld.”

För att få med pojkars fantasi och hur något kan bli något annat för dem så har jag tagit denna situation. Det är väldigt ofta som pojkar leker med något föremål som de omvandlar i sin fantasi till ett vapen. Och som Svaleryd (2007) skriver så uppfostras vi till olika sociala individer med olika uppgifter och roller och med dessa roller hör vissa intressen, lekar, språk etc.

Tangentborden som finns på en avdelning använder en flicka som ett piano. Hon sjunger på sitt fantasispråk blandat med bokstäver och siffror och hon knappar på tangentbordet samtidigt. När några pojkar senare i mina observationer använder det blir det en spelkonsol, han lägger in ett låtsasmynt och får spela Spiderman eller Batman tills han måste lägga i ett nytt mynt.

Flickor

”Två flickor har hämtat varsitt gammalt tangentbord och sitter och knappar på dem... de jämför vad de har för olika bokstäver och knappar. En av flickorna använder tangentbordet som ett instrument (piano), hon sjunger till på sitt fantasi språk. Efter en stund säger flickan ”vi borde byta”. Det blir inget av och flickan fortsätter att sjunga med bokstäver och siffror i sången.”

Pojkar

”Pojkarna vid degen har nu plockat ihop det och har nu plockat fram tangentborden som de har och leker med... ena pojken spelar Spiderman och den andra spelar Batman. De plockar upp ”pengar” av deg som de trycker fast under tangentborden. På ”pengarna” står det vilket spel man får spela för den.”

- **Hur är placeringen av leksaker på avdelningarna?**

8.1.3 Avdelning 1

I ett stort rum finns en hörna med dockor, utklädningskläder med mestadels flickbaserade kläder (likaså på de andra avdelningarna), affärsdel och köksmaterial i plast.

I ett annat rum finns två bord. Vid ett av borden finns en hylla fylld med spel och pussel och vid det andra bordet står en hylla med pennor, papper, trolldeg och gamla tangentbord. En annan hörna av rummet avdelas med en lång låg bänk. Vi den finns bilar, bilhus, duplolego och annat byggmaterial.

I hallen in till avdelningen står en soffa och det finns tillgång till böcker.

Det finns också ett rum som bara innehåller byggkuddar av större variant. Det finns tillgång till en målarverkstad/ateljé där material och papper är i barnens nivå.

8.1.4 Avdelning 2

I ett stort rum finns mjuka klossar, dockhus med tillbehör, plankor och mjukplast man kan bygga med. Leksakerna är inte färdigkonstruerade. Det går att bygga själv vad man vill ha. Avdelningens projekt står också uppradade på ett bord som barnen kan titta på och leka med.

I ett annat rum finns två bord. Vid ett av borden står en hylla med målar och pysselgrejer. Vid det andra bordet står en hylla med spel, plattlego och pussel. Vid rummets ena vägg finns utklädningskläder, teaterdockor i papper barnen har gjort själva och duplolego.

Det finns ett litet rum med köksmaterial, dockor, små sängar, -bord, -stolar och en liten soffa i. Utanför rummet finns en hylla/affär med gamla matkartonger och dylikt.

I hallen in till avdelningen finns en soffa och tillgång till böcker. Det står också en liten scen där.

Det finns också tillgång till verkstad/ateljé där materialet och allt barnen ska kunna använda står i barnens nivå.

8.1.6 Avdelning 3

Det största rummet är avdelat så det blir tre lekytor. Vid den största lekytan finns bilar, bilbana och en ihop byggbar bondgård. På den andra lekytan finns en hylla med plastdjur, stort mjukt pussel, mjuka klossar och en scen med mikrofoner. Vid den tredje lekytan står två bord vid och en hylla med pennor och papper och en hylla med spel, pussel och annat stillsamt material.

Det finns fyra små rum ett som kallas målarrum, där barnen kan pyssla med olika material och måla med vattenfärg. Det andra är sagorummet, där det finns en soffa och tillgång till böcker. Där står det också ett dockhus med tillbehör. Det tredje lilla rummet är dockis, där finns dockor, utklädningskläder, köksmaterial i plast och en affärsdel med affärsmaterial. Det fjärde lilla rummet är avdelningens egna kök och där finns ett långbord med stolar till och en hylla med lego, plattlego, avlånga byggpinnar, polisstation med tillhörande material och en brandstation med tillhörande material.

- **Hur ser pojkars respektive flickors frialek ut?**

”Flickorna bygger torn med kubklossarna, väldigt höga blir tornen. De använder stolar och bygger högre och högre. När tornen blivit så höga att flickorna inte kan hålla i dem samtidigt som de ska

sätta fast en kub till så väljer de att lägga ner tornen längs golvet och sen bygga de längre och längre istället för på höjden.”

När jag i efterhand läser den här situationen i mitt observationsmaterial så kommer jag att tänka på Eriksons undersökning han gjorde med en pojke och en flicka då de fick bygga en scenbild av olika material. Den här situationen har liknelser från den undersökningen. Flickorna börjar bygga på höjden i situationen medan det var pojkens byggsätt i Eriksons undersökning. Flickorna anser sen att de inte når att bygga mer på höjden så de väljer då att lägga tornet ner så att den blir mer utspridd på längden än på höjden. Om det hade varit pojkar i samma situation tror jag att de hade hämtat något att stå på så att de sedan kunnat bygga högre och om de inte gjort de hade de rivit tornet istället för att fortsätta bygga längs golvet.

Jag upplever att pojkarna på dessa avdelningar har mer inriktade lekar från film och tv jämfört med flickorna och deras lek. Pojkarna pratar mycket om Spiderman, Batman och andra barnprogram och filmer de sett och formar sina lekar efter det. Förskolorna har ingen plats för dessa leksaker eftersom de ska ha ett pedagogiskt lekmaterial och det sätter barnen kanske huvudsakligen pojkarna i två leksaksvärldar som Fredricson och Almqvist anser, en hemma där de förmodligen har ”roligare” leksaker som actiondockor och andra filmleksaker än vad som finns på förskolan.

Jag såg vid ett tillfälle i mina observationer att flickor hade någon film som tema i sina lekar. Det var tre flickor som lekte prins, prinsessa och drottning/ond häxa. De pratade ihop sig under lekens gång att det skulle vara ungefär som i Snövit men ändå lite Törnrosa.

”Tre flickor är i dockisrummet och leker prinsessa och prins. Prinsen har massor av krafter. Prinsessan hostar efter en stund och ramlar i sängen. Hon ligger där en stund sen är hon uppe och hoppar igen. Prinsen ska väcka prinsessan och den tredje flickan säger ”om hon inte vaknar kyss henne, och de låsaspusslar varandra.”

De pratar om Snövit och Törnrosa, jag anar att de leker en blandning av de två sagorna. Det jag uppfattar är att de pratar mycket om hur rollerna ska vara och de hoppar mycket ut och in i sina roller. Ena flickan är ibland med i leken och ibland mer som en regissör.

Flickor och pojkar leker med varandra korta stunder men oftast är det flickorna som tröttnar eller blir irriterade på pojkarna eftersom de inte gör som de blir tillsagda. Ett exempel på det är den här situationen från mina observationer.

”Två flickor och en pojke bygger torn och koja tillsammans. De leker något med att en flicka sover. Pojken får jag ingen uppfattning om han är med i leken eller inte, han blir tillsagd av en flicka att han ska sluta.

Pojken får inga kuddar... flickorna tröttnar på pojken och lämnar rummet.”

Jag har fått syn på vissa liknelser med Svaleryd (2007) och Hwang och Nilsson (2003) om deras beskrivningar om hur pojkar och flickor helst väljer att leka. Att flickor gärna leker två och två och att pojkar väljer istället att leka i större grupper. En händelse med två flickor som vill leka familjelek själva i mina observationer är denna.

”Två flickor börjar jämföra vad de har för kläder... en flicka har bara Hello Kitty kläder... den andra flickan har bara en Hello Kitty tröja. De går sedan ifrån bordet, de går ifrån en flicka som vill vara med... pedagog 5 frågar vad som är på tok... en av flickorna säger att man bara kan vara två i deras lek men det tycker inte pedagog 5, hon säger att här leker vi många. Sen frågar pedagog 5 vad de leker och en av flickorna svarar att de leker familj, så berättar hon att hon är mamman i leken och den andra flickan är hennes bebis. Pedagog 5 säger då att man kan vara fler i en familj och frågar en av flickorna hur många de är i hennes familj, flickan svarar att de är fyra. Flickorna bjuder tillslut in den tredje flickan till leken men hon får välja mellan att vara katt eller pappa, flickan väljer snabbt att vara katt.”

I denna situation är mammavrollen och bebisrollen upptagen så flickan får snabbt ett val att vara katt eller pappa. Hon vet att hon är flicka och svarar snabbt att hon vill vara katt.

I mina observationer kan jag se att pojkars lek är aktiv och har plötsliga vändningar som Erikson tar upp i sin teori. Jag vill tillägga att pojkarna inte har ro i kroppen till att sitta på ett ställe och göra en sak på samma sätt som flickorna har.

Flickor kan sätta sig och göra en aktivitet under tystnad en längre tid, däremot gör pojkarna alltid ljud, viftar med armar eller ben och gör ljudeffekter då de sitter och gör en lugn aktivitet så som att måla. Exempel.

”Tre pojkar sitter och målar rymdskepp och ”sprängplan”. En av pojkarna sitter och flyger omkring med sin teckning och gör skjutljud.”

Som Svaleryd (2007) skriver att pojkar är de aktiva och dominerande på förskolor, de är dem som hörs och stöjar högst. Flickorna ska vara stilla, tysta och gärna hjälpsamma. Och detta stämmer. Det är ofta pojkarna jag hör då jag observerar oavsett om det är dem eller flickorna jag tittar på.

Redan då barnen är små leker de på olika sätt och det beroende på om man har en lekkompis av det manliga eller kvinnliga könet.

Pojkar i förskoleåldern är väldigt tävlingsinriktade, precis som Hwang och Nilsson (2003) tar upp att pojkar gärna vill hitta en ledarroll i leken eller att deras lekar strävar efter tävlingsinriktad utveckling. Och det har jag tagit del av vid samtliga observationer jag gjort, det är tävlingar som vem äter mest mat, vem springer fortast och vem som kommer först i kön till maten och i samtliga situationer har det varit pojkar som tävlat mot varandra. Exempel.

”Sex pojkar springer snabbt till klätterställningen men tillbringar knappt fem minuter där... de springer vidare tvärs över gården till andra sida och ropar efter hand ”jag kommer först”. Efter en stund springer de tillbaka tillklätterställningen.”

• Hur bemöter pedagogerna barnen?

”En pojke kommer och pedagog 1 undrar om han vill ha en cykel som han genast tar.”

”En pojke tillkommer till sandlådan och pedagog 1 plockar fram och frågar pojken om han vill ha traktorer och lastare.”

”Pedagog 1 håller en flicka som precis kommit och säger till ett flickgäng att hon vill mysa och leka med er... flickorna springer iväg och flickan som kommit stannar vid en annan pedagog eller i närheten av pedagogerna.”

”Två pojkar hoppar från soffan ut i ”havet” (golvet) säger de. Efter en stund kommer pedagog 3 och frågar om de vill bygga... och det vill dem.”

Det skrivs mycket om att föräldrarna är de som tidigt belönar och säger till barnet om det gör rätt eller fel beroende på kön, men det finns förmodligen på förskolan också i pedagogerna. Exempel på det är dessa fyra situationerna ovan jag sett när jag observerat.

Månssons (2000) har gjort en undersökning i hur pojkar och flickor särbehandlas på förskolor. Den visar att pojkar får mer hjälp av pedagogerna, de blir ofta tillsagda och de får mer beröm än vad flickorna får.

Hwang och Nilsson (2003) skriver att pojkar som behöver hjälp med något ofta får höra att de ska pröva själva en gång innan de får hjälp, däremot flickor som ber om hjälp får det nästan med detsamma.

”Pojken som inte är koncentrerad får hjälp av pedagog 8 och medans hon väver några varv så tittar pojken på annat.”

”En pojke som sytt hur som helst på sitt tyg får hjälp av pedagog 8.”

Flickan som vävar har lite problem med tråden så hon får hjälp av pedagog 8.

”Flickan som väver ska nu byta färg och kan inte knyta fast tråden på vävnålen så hon ber en kompis först men när det inte heller går så ber hon en pedagog om hjälp. Pedagogerna säger då till henne att ”du måste lära dig att knyta en knut”.”

I de här situationerna får pojkarna hjälp med en gång då de ropat på hjälp. En av flickorna däremot frågar en kompis om hjälp först innan hon sedan går och ber om hjälp hos pedagogerna.

Månsson (2000) skriver också att flickor är duktiga och ansvarstagande, de blir ofta frökens lilla hjälpreda. Flickor är ofta i närheten av pedagogerna eller andra vuxna i sin lek och tar väldigt gärna roller som pedagogerna har. Och det gör flickorna mer självständiga och ansvarsmedvetna tidigare än pojkarna.

Jag har sett i mina observationer och tolkat att även pojkar gärna vill ha pedagogens roll som fröken vid vissa tillfällen. Vid t.ex. mellanmålet då barnen får sitta själva vid bordet och äta frukt. Då bestämmer pedagogerna ibland vem av barnen som får ha ”fröken”-rollen. Alla andra barn ska då lyssna på ”fröken”-barnet. ”Fröken”-barnet får dessutom säga till om det är för pratigt, om det ska vara tyst eller om någon ska sänka rösten.

8.2 Intervjuresultat

Jag har valt att lyfta fram några frågor ur frågeformuläret jag skickade ut till pedagogerna. Jag väljer ut det material jag under de frågor som jag anser hör ihop med resten av mitt arbete. De frågor jag valt att lägga större vikt vid är fråga 2, 3, 4 och 6. (Bilaga 2).

- **Hur tänker pedagogerna kring genus?**

8.2.1 Pedagog A

Pedagogen har svarat på fråga 2 att nej, egentligen inte men att man kanske hjälper pojkar mer vid t.ex. påklädnad och i vissa matsituationer. Hon säger att hon behandlar individen på olika sätt utifrån deras förutsättningar, och hon tänker då inte på om det är en flicka eller pojke. Man känner sin barngrupp och vet vilka man kan utmana mer än andra som kanske behöver lite mer hjälp att komma igång.

På fråga 3 svarar pedagogerna att hon tycker att alla ska bemötas på samma sätt oberoende av om de är en pojke eller flicka.

På fråga 4 svarar pedagogerna att hon tänker på de olika könen, hur man ser på pojkar och flickor. Hur man behandlar pojkar och flickor. Hon tänker inte så mycket på barn då hon hör ordet genus utan mer jämställdhet och krav på vuxna.

På fråga 6 svarar pedagogen att de har kommit fram till miljön de har i dag genom att diskutera. Miljön ska främja och stimulera båda könen, med bygglek, affärslek, dockor, bilar och lego gärna sida vid sida så att möten sker.

Hon berättar att den första månaden på avdelningen möblerade de om väldigt mycket. Ett av orsakerna till det var att i ett rum (dockisrummet) var det ingen aktivitet. Hon berättar att de då frågade barnen om vart de ville ha det rummet och de svarade att de ville ha det vid köket på avdelningen. Så de bytte plats på dockisrummet och sagorummet, efter det blev det full aktivitet där inne och sagomormor blev glad över att hon fick en mer ostörd miljö då hon kom och läste för barnen. (Bilaga 3)

8.2.2 Pedagog B

Pedagogen har svarat på fråga 2 att hon inte hoppas på att hon har olika inställningar eller behandlingar av barnen pga. kön. Hon hoppas på att hon bemöter varje individ utifrån deras intressen, möjligheter och färdigheter. Men hon tror även att vi har med oss mycket i vår ”ryggsäck” och att vi behöver diskutera, reflektera och medvetandegöra förhållningssätt och förväntningar

På fråga 3 svarar pedagogen att förhållningssätt är något som alltid behöver reflekteras och diskuteras kring. Det är en av förskolans viktigaste uppgift att möta varje individ med respekt för deras intressen och förmågor oavsett kön och dylikt.

På fråga 4 svarar pedagogen att när hon hör ordet genus så tänker hon traditionellt könsmonster och den diskussion som är kring bemötande och förväntningar utifrån kön, men det är inget som ska begränsa oss och göra att vi blir bemötta på ett visst sätt, utan det ska vara en styrka precis som alla olikheter mellan oss människor.

På fråga 6 svarar pedagogen att de har möblerat om flera gånger under året och testat olika placeringar för att testa sig fram till en bra miljö. Vissa leksaker behöver mer utrymme under vissa perioder och vissa material måste byta plats, lyftas fram eller kompletteras för att det ska bli intressant eller meningsfullt på nytt. (Bilaga 4)

8.2.3 Pedagog C

Pedagogen har på fråga 2 svarat att hon jobbat med sig själv när det gäller inställningar, förväntningar och behandling av de olika könen. Hon har arbetet på en förskola på fastlandet som ingick i ett genusprojekt. Hon skriver att där läste hon böcker, diskuterade och filmade förhållningssätt. Hon upptäckte där att hon var tvungen att ändra på vissa sidor av sig själv. Eftersom de jobbar Reggio Emilia inspirerat på förskolan idag så tycker hon att man får mycket gratis via den pedagogiken. Det är barnet oavsett kön hon vill möta.

Det är lätt att falla tillbaka på hur hon själv är uppfostrad, så hon måste tänka sig för ofta. Hon säger att man måste uppdatera ofta och eftersom de inte diskuterar detta på förskolan så tänker hon ofta på hur hon betar sig omkring barnen i barngruppen.

På fråga 3 svarar pedagogen att bemötandet av flickor och pojkar på avdelningen är bra. De håller på med ett projekt på avdelningen som anses vara typiskt manligt men som de vill föra in flickornas kunskaper och kunnande i, så att de kan höja sin självkänsla innan de börjar skolan.

På fråga 4 svara pedagogen att genus för henne betyder att flickor och pojkar ska ha alla möjligheter till att få välja det som de är intresserade oberoende av vilket kön de är. Hon tycker också att det handlar om jämställdhet.

På fråga 6 svara pedagogen att de valt placeringen av möbler, material etc. genom att observera, dokumenterat, diskuterat och analyserat barngruppen och att det ska utmana, erbjuda och förändra barnens sätt att se och leka med materialet. (Bilaga 5)

9. Diskussion

- **Hur använder pojkar och flickor i den fria leken det som miljön har att erbjuda? Hur utnyttjar de rummen och leksakerna - kan en leksak bli en annan?**

Könsmönstren som beskrivs i Svaleryds bok *Genuspedagogik* (2007) och även i Hwang och Nilssons bok *Utvecklingspsykologi* (2003) stämmer väldigt bra överrens med vad jag har sett under mina observationsdagar. Pojkar gillar att vara överallt. De tillbringar ofta sin lek i större grupper och korta stunder vid varje aktivitet. Pojkarnas lek stämmer bra in på hur Erikson beskrev pojkars lekmönster, att de den hade plötsliga vändningar. Flickorna däremot tillbringar sin lek på ett ställe, där de fokuserar på vad de gör och tillbringar längre stunder tillsammans i leken. Flickorna väljer ofta att leka i mindre grupper.

Situationen med flickorna i dockisrummet. Eftersom det inte fanns något frisörskit eller hästborstarset på avdelningen så tänker flickan till och gör sitt bästa så att leken kan fortsätta, kanske kommer hon att tänka på den lilla sjöjungfrun som efter att ha hittat ett skepp fyllt med människoantikviteter hittar en gaffel som hon börjar borsta sitt hår med. Flickan tänker sen vidare hur hon kan använda de övriga besticken till andra frisörverktyg.

- **Hur är placeringen av leksaker på avdelningarna?**

9.1 Främjar möbleringen av leksakerna pojkar och flickor lika mycket?

På avdelning 1 och 3 jag har varit på så har jag sett typiska pojk- och flickhörnor. Med typiska hörnor för respektive kön så menar jag att bilar och konstruerande material är avsett för pojkar och dockor, utklädnaden och köks/vårdmaterial är avsett till flickorna. Hörnorna på avdelning 1 och 3 är konstruerade för stereotyp pojk- och flicklek. De har typiska flickleksaker i vissa hörn/rum t.ex. då dockhörnan, den är tydligt uppbyggd för flicklek. Och de typiska bygg och bilhörnorna är uppbyggda för att pojkar ska leka där.

På avdelning 2 såg jag inte dessa hörnor lika tydligt som på de andra två. Det var mer öppna ytor med leksaker där en lek kunde breda ut sig och materialen kunde kombineras utan att de kom utanför sin plats i rummet. Det var mer att om den här leksaken står här, vad kan vi få för lek då?

Min klass var på ett studiebesök på en förskola i Stockholm för en tid sedan och där hade de upptäckt att det var mycket typisk flicklek i deras affärskoja. De hade då ställt in lego i affären och på så sätt fått en ny lek där flickor och pojkar lekte olika saker beroende på vem som var inne affären. Det här sättet att tänka kring miljön tilltalar pedagogerna på avdelning 2.

I läroplanen (Lpo98) står det att förskolan ska motverka traditionella könsroller och könsroller och att pojkar och flickor i förskolan skall ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsning utifrån stereotypa könsroller.

• Hur ser pojkars respektive flickors fria lek ut?

”Den fria leken är kanske den mest könsrollsbevarande sysselsättningen som finns och det gör förskolan till vår i särklass mest könsrollsbevarande institution. I Sverige är den fria leken helig.”
– Gens 2007 s 59.

Gens (2007) skriver att den fria leken i svenska förskolor är den mest könsbevarade aktiviteten. Kan det bero på att alla förskolor har liknande ”hörnor” som den jag har varit på? Gens (2007) skriver också att man ofta får höra, när man kommer till en förskola och ser att pojkar och flickor sitter på golvet tillsammans, att de leker så bra ihop, men stämmer det då? Nej, det har jag märkt under mina observationer och Gens (2007) uppfattar det med, att om man sätter sig ner och observerar deras lek så ser man att de inte leker tillsammans. Flickor leker på sitt håll och pojkar på sitt håll. Ett bra exempel på detta är den här situationen från mina observationer.

”Pojkarna leker inte ihop men de sitter nästan uppe på varandra. De konverserar inte med varandra. De leker med samma leksaker om vart annat utan att gräla. Flickan i sanden säger plötsligt till en av pojkarna att hon gjort en pannkaka som pojken ska smaka, han smakar och säger att den är god sen återgår de till sina respektive lekar.”

Jag har också lagt märke till att pojkarna på vissa av avdelningarna tycker det är tråkigt på dagis för man får inte göra så mycket, de är hellre sjuka så de får stanna hemma och leka. Det kanske beror på att de inte får ta med leksaker hemifrån att leka med på förskolan, de får visa upp dem i samlingen men inte leka med dem pga. att de då kan gå sönder och att det blir tjafs om vems det är och vem som ska leka med dem.

Vad kan det då betyda att flickor och pojkar är så olika i sin lek? Är det för att tv och massmedia framställer en bild av vad pojkar respektive flickor ska ägna sig åt för lekar? Eller är det för att normen för uppfostran förändras så snabbt så att pedagogerna har svårt att uppfatta hur de ungas värld ser ut? Tv och massmedia har här en viktig roll och skulle kunna förändra könsmönstret eftersom dagens barn tittar så enormt mycket mer på tv/spelar datorspel än barn gjorde förr i tiden då jag var ung.

Barnen väljer under den fria leken att leka med vem de vill och med vad de vill. De är placerade i samma lärmiljö, har samma vanor och bestämmelser och samma omfattande material att leka med. Men de väljer ändå efter vad de har fått lära sig/uppfostrats till att pojkar respektive flickor ska leka med. Har detta något att göra med att flickor/kvinnor är fostrade till att alltid vara prydliga och de ska inte skita ner sig medan pojkar uppmuntras till aktiva och fysiska lekar då de blir både smutsiga och får revor i kläderna.

Föräldrars påverkan har också stor betydelse i detta med att välja lekar då de leker med sina barn. De uppträder i regel olika beroende på om det är en pojke eller flicka de leker med. Även pedagoger har olika uppfattningar om vad barn ska och inte ska leka. Barnen på förskolor får ofta inte leka krig och flickor blir tillsagda att ”ska du verkligen göra sådär, du blir ju så smutsig”. Men det finns undantag då pedagogerna i stället för att förbjuda något kommer med alternativ istället för dessa lekar, så att barnen får en annan valmöjlighet.

När jag läser mina observationsanteckningar så ser jag en skillnad i mina undersökningar och Knutsdotter Olofssons undersökningar. En ny roll i mamma-pappa-barn leken eller som den idag kallas familjeleken är djurrollerna. Jag ser en förändring i förhållande till det som Knutsdotter Olofsson skriver om flickors och pojkars roller i leken. Jag har sett att pojkar ofta väljer att vara storebror eller ett djur i familjen så som hund, istället för att ta papparollen. Men om pojkarna väljer papparollen så har den ändrats väldigt mycket sen Gens (2002) var liten och uppfattade den som att pappan skulle sitta på en stol med en dagstidning framför ansiktet och svara mumlande på mammarollens frågor, en liknelse av Alfons Åbergs pappa tycker jag. Flickorna har den typiska mammarollen eller stora/lillasyster, men också de väljer att vara djur, då helst katt.

Flickor har jag sett har en tendens att leka dessa lekar bara med djurroller och då helst är leken med rollerna katt och kattsötare eller häst och hästsötare eller bara en hästfamilj med mammahäst och barnhäst i.

- **Hur bemöter pedagogerna barnen?**

Jag har sett ute i förskolor där jag har haft praktik under min utbildning att det är ganska vanligt i 5-6års åldern att pojkar inte vill säga hejdå eller ha hejdå kram/puss av mamma inför pedagogerna. Och det har kanske en grund i att de börjar skaffa sig en uppfattning om att de ska bli män. Det är denna motpol de söker som Svaleryd skriver om i sin bok *Genuspedagogik* (2007). Jag tror också att det har lite med att de blir generade inför kanske nya ansikten, så som vikarier som de inte riktigt känner. Samma sak anser jag det här med att pojkar undviker pussar och kramar från pedagogerna men är väldigt förtjusta över pussar och kramar av motsatta könet i deras egen ålder. Det blir pinsamt för pojkarna att pedagogen vill pussa dem inför flickorna i samma ålder därför stretar de emot mer än när samma sak händer flickorna, Flickorna tycker det är en mer normal företeelse i den sociala kontakten.

Det här med att pedagogerna frågar om barnet vill ha typiska pojkleksaker om det är en pojke och typiska flickleksaker/lekar om det är en flicka, tror jag att inte många pedagoger tänker på att de säger, just då de säger det. Men om någon skulle påpeka det så kanske de skulle tänka mer på att ge barnen alternativ istället för att bara ge pojkar pojkleksaksalternativ och flickor flickleksaksalternativ.

Pedagogerna uppmuntrar barnen till att ta hjälp av andra innan de kommer och ber om hjälp, men det är ofta bara flickorna som gör det har jag upptäckt. Barnen frågar ofta om hjälp i tamburen, då de ska ha hjälp med att dra upp dragkedjor på jackor. Där ser man hur olika pedagogerna är i sitt hjälpande. En del hjälper direkt och en del säger att de ska prova själva innan. Jag kom på mig själv när jag var ute och observerade att jag frågade pojkarna om de hade testat att stänga jackan själva innan jag hjälpte dem, däremot hjälpte jag flickorna att stänga jackorna utan att fråga. Men pojkarna sa inte ofta att de hade testat att stänga själva medan flickorna sa att ”jag har redan testat att stänga själv”.

En sak som jag sett ute i mina observationer är att flickor leker i närheten av pedagogerna och att de gärna tar med roller i sina lekar som pedagogen har i den verkliga verksamheten. En speciell roll som även pojkar gärna vill ha är den då de får sitta vid bordet själva och träna på att inte ha någon vuxen vid bordet. Pedagogerna väljer då ut ett barn som ska vara ”fröken” vid bordet. Kan det bero på att pojkar strävar efter att få ledarrollen i sammanhang då de kan få den, och i denna situation så får de chansen att leda, de får säga till när de tycker att kompisarna pratar för mycket eller för högt.

Jag ser skillnad på både barnen och pedagogernas beteende på avdelningarna.

Avdelning 2 sticker ut genom att pedagogerna ställer frågor till barnen, frågor som ”varför gjorde du så när du kunnat göra så?”. Barnen måste verkligen tänka efter innan de svarar.

Barnen är väldigt självgående på den här avdelningen, de har alltid något att sysselsätta sig med.

Några av flickorna sticker ut på avdelning 2. De är kaxiga och säger precis vad de tycker. De är inte alls flickaktiga, så som de beskriver att typiska flickor ska vara. De passar in i

könsmönstret men ändå inte på vissa faktorer. De typiska faktorerna för flickor i könsmönstret är att de ska vara söta, snälla och tysta. Flickorna är visserligen söta och snälla men de har inte attityden som söta och snälla flickor har, de är mer kaxiga och framåt.

Pojkarna är lugnare än könsmönstret beskriver typiska pojkar. Ljudnivån är lagom hög på avdelningen och inga hörs över de andra som befinner sig på avdelningen.

Avdelning 1 och 3 är mer så som könsmönstret beskriver pojkar och flickors olika roller, hur man uppfattar de flesta förskolorna i Sverige.

Gens (2007) skriver att i ett projekt han var med och gjorde så delade de in pojkarna och flickorna i olika grupper för att låta dem träna på det pojkarna respektive flickorna behövde träna på. Det liknar avdelning 2 som sticker ut i min undersökning. De har inte delat upp barnen i könsgrupper, men de har ändå lärt flickorna att till exempel ifrågasätta olika saker och pojkarna har lärt sig att lyssna och inte vara så dominerande.

Vid två tillfällen under mina observationer har jag sett att pedagoger tagit sig tid att sätta sig ner hos barnen och har deltagit i deras aktivitet. Vid ett tillfälle deltog inte pedagogen i leken utan satt bara nere på golvet på barnens nivå.

9.2 Hur bemöter barnen varandra?

Pojkar blir mycket självständiga i sin utveckling och uppfattar sig tidigare än flickorna som ett jag. Flickorna uppfattar sig ofta som ett vi då de pratar och diskuterar mycket mer med sina kompisar av det samma könet.

Pojkar pratar mindre i sin lek än flickorna. Flickor pratar nästan mer än vad de leker, beroende på att de under lekens gång diskuterar vad som ska hända och hur man ska vara i leken.

Pojkar som vill ha kontakt/söker uppmärksamhet av kompisar eller pedagoger använder ofta bara ett ord om och om igen tills man listat ut vad det är de vill. Samma sak gäller då de försöker lösa konflikter som uppstår under lek. Ett exempel

”En pojke vill att en annan pojke ska komma genom att låta ”öhh” flera gånger. Han får tillslut kontakt med kompiserna som listar ut att pojken vill att han ska komma”

9.3 Sammanfattande diskussion

Av det jag observerat på de tre avdelningarna så ser jag på avdelning 2 att pedagogerna är medvetna om att synliggöra flickornas kunskaper i vissa ämnen som man anser är manliga. Man utmanar barnen på olika sätt genom att fråga dem hur de tänker och hur de ser på saker. När barnen kommer börjar skolan så kommer de ha med sig detta i sin ”ryggsäck” utan att de tänker på det.

Tänk om pedagogen med glimten i ögat fanns på varje avdelning jag varit på eller att pedagogen kunde flytta runt och synliggöra hur förändringar på avdelningarna kunde göras så att de påverkar barnen på ett positivt sätt, då hade förskolan varit på god väg att göra en förändring i förskolans könsrollbevarande uppfattning. Pedagogerna är idag lite rädda för förändring och är försiktiga i sina förändringar, men om de vågar och släpper sina gränser så kan det bli väldigt bra.

På mina tre avdelningar framträder det att två av tre avdelningar har stereotypa miljöer utifrån ett genusperspektiv, enligt vad Svaleryd (2007) och Hwang och Nilsson (2003) beskriver i sina böcker *Genuspedagogik* och *Utvecklingspsykologi*. Miljöerna på avdelningarna är framtagna av pedagogerna som jobbar där. De möblerar om efterhand de ser att materialet slutat att locka barnens intresse och därmed inte medför någon meningsfullhet.

Hwang och Nilsson (2003) skriver i sin bok *Utvecklingspsykologi* att tv och film influerar barns lek och beteende. Jag ser i mina observationer att pojkarna på förskolan pratar mycket om Batman, Spiderman och alla dess andra actiondockor och filmer som finns i deras vardag. De formar sina lekar efter dem och pratar väldigt mycket om dem under sina konversationer med andra pojkar. Om dessa figurer fick en plats på förskolan, skulle deras lek då bli den samma som idag? Deras lek med figurerna skulle kanske försvinna eller öka pga. att deras leksaksvärld på förskolan skulle bli likadan som deras leksaksvärld hemma

Flickors lek är ofta en bild av vårdsituationer eller relationssituationer. I min undersökning ser jag tydligt att flickor inte leker alls lika mycket lekar som är inspirerade av film eller dockor på samma sätt som pojkarna gör i sina lekar.

Typiska flickfilmer med prinsessor och prinsar får inte lika ofta actiondockor i leksaksaffärerna som återspeglar rollerna från filmerna. De typiska pojksfilmerna, med karaktärer så som Batman och Spiderman finns både som film och actiondockor. Skulle flickornas lek mer tv/film inspirerat om förskolan köpte in actiondockor som finns i flickfilmer till sina avdelningar eller skulle det inte märkas någon skillnad? Barbiedockor och Bratzdockor har ett högt marknadsvärde i leksaksaffärerna runt om i Sverige. Flickor leker med dessa dockor men bara för det är så tar de inte med sig dockornas egenskaper in i deras fria lek på förskolan. Dessa dockor har ofta ett väldigt sminkat ansikte och dåliga proportioner jämfört med en vanlig mänsklig kvinna.

Flickor och pojkars lek ser annorlunda ut på dagens förskolor och kommer förmodligen att se ut på ett helt annat sätt i framtiden, då även pedagogerna kommer ha en helt annan syn på

förskolans inriktning. Kanske förskolan kommer att bli mindre könsbevarad i framtiden än vad den är idag (Gens 2007) då barnens lek kommer utvecklas med samhället. Men som det ser ut idag så kvarstår nog denna syn på könsroller och könsmonster ett tag framöver pga. tv, massmedia och samhällets syn på manligt och kvinnligt. Barns lek kommer troligen att förändras via barnens föräldrar, vad barnen växer upp i för miljö och vad som prioriteras i hemmiljön. I den sociala inlärningsteorin har föräldrar och pedagoger stor betydelse i barns könsuppfattning. Föräldrarna är tillsammans med sina barn större delen av deras första år, och även pedagogerna finns i barnens tidigare ålder för att berömma och tillrättavisa då barnen gör rätt eller fel beroende på vad barnet har för kön. (Hwang & Nilsson 2003).

I frågorna jag skickade ut och som vi sedan samtalade om framkommer det att miljön på förskolan ska främja leken för både pojkar och flickor genom att bygglek, affärslek, bilar och dockor ska finnas tillgängligt. Det framkommer också att leken ska ske sida vid sida så att möten kan uppstå, och det motsäger vad jag tolkar att miljöerna på avdelning 1 och 3 säger då det är tydliga hörnor som är begränsade till möten med annan lek och annat material. Det finns däremot miljöer där lekmöten kan ske också, men det är främst på avdelning 2 som jag verkligen ser det.

Det framkom även tydligt i ett av samtalen med pedagogerna att en pedagog tänker kring genus dagligen i verksamheten och att hon verkligen jobbar med att försöka bryta det traditionella könsrollsmönstret som det står i Lpfö98 att förskolan ska sträva mot. I de andra samtalen ser jag inte samma glöd hos pedagogerna då de pratar om verksamheten.

Pojkar och flickor har olika beteenden och olika förhållningssätt till miljö, leksaker, pedagoger och vännerna på avdelningarna. Barnen är i Eriksons andra och tredje stadium, där de lär sig att vara självständiga i sina aktiviteter på förskolan (Hwang & Nilsson 2003) det blir då grunden för deras utveckling av självförtroende och blyghet, beroende på om barnet får en positiv eller negativ lösning av stadierna. Erikson skriver att barn i 3-6års åldern, hans tredje stadium har en ovanlig stark könsskillnad i den här perioden. I mina observationer kan jag se att det finns en skillnad i utvecklingen hos pojkar och flickor, de utvecklas i sin takt i den miljö som de leker i på sina villkor men ändå påverkade av de stereotyper på hur man ska vara som flicka respektive pojke.

Enligt vad jag har tagit del av ute på förskolan så ser förskolan, rummen och materialet ut på ungefär samma sätt som det framställs i litteraturen. Könsroller och könsmonster finns i verksamheten som jag och tidigare forskare i ämnet kommit fram till och synliggjort. Det är inte självklart att personalen på förskolan är helt säkra på sina förhållningssätt gentemot genus och könsroller men de är på god väg i sitt utvecklingsarbete som håller på att ta form på förskolan.

Endast på en av tre avdelningar har man ett medvetet förhållningssätt till genus, vilket överensstämmer med Gens (2007) farhågor om att förskolan är den mest könsbevarade verksamheten. Det finns utrymme för mer kompetensutveckling för att öka genusmedvetenheten på förskolan.

9.4 Invändningar

Så här i efterhand kan jag se att jag skulle ha skickat ut frågeformulär till fler pedagoger än de med förskoleutbildning, för att få olika uppfattningar och tankar om genusperspektiv och inställningar. Pedagogerna med barnskötarutbildning skulle ha fått ta del av frågorna med, för att jag då kanske hade fått en större bild av genustänket och om det fanns några skillnader och likheter i deras tänkande.

Det hade också varit kul att göra någon form av undersökning med barnen och deras teckningsmålade eller något liknande i ett genusperspektiv. Att kanske även ha frågor till barnen gällande genus och deras uppfattning om att vara pojke eller flicka.

9.5 Vidare forskning

Det finns mycket mer att undersöka och forska om inom detta ämne. Med sådant litet material som min uppsats bygger på är det svårt att veta om resultatet är generaliserbart för andra förskolor. För att bygga vidare på detta ämne behövs mer kompetens och erfarenheter än jag kunnat få under dessa år på lärarutbildningen och ute på verksamhetsförlagd utbildning. Och framförallt en mer omfattande studie.

Litteraturlista

Gens, Ingemar, 2002: *Från vaggan till identitet – hur flickor blir kvinnor och pojkar blir män*. Jönköping: Seminarium.

Gens, Ingemar, 2007: *Myten om det motsatta könet*. Finland: Leva! Idéimperiet.

Gilljam, Jessica, 2009: *Förskolpersonalens förhållningssätt till flickor och pojkar i lek på en förskola*. Högskolan i Halmstad: Sektionen för hälsa och samhälle.

Hwang, Philip & Nilsson, Björn 2007: *Utvecklingspsykologi*. 2 rev. Uppl. Stockholm: Natur och Kultur.

Jerlang, Espen m.fl., 2007: *Utvecklingspsykologiska teorier*. 4:e Uppl. Stockholm: Liber.

Månsson, Annika, 2000: *Möten som formar – interaktionsmönster på förskola mellan pedagoger och de yngre barnen i ett genusperspektiv*. Malmö: Institutionen för pedagogik.

Rosenqvist, Mia Maria & Andrén, Maria, 2006: *Uppsatsens mystik – om konsten att skriva uppsats och examensarbete*. Uppsala: Hallgren & Fallgren

Skolverket, 1998: *Läroplanen för förskolan Lpfö98*. Skolverket.

Strömqvist, Siv, 2006: *Uppsatshandboken*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Svaleryd, Kajsa 2007: *Genuspedagogik*. Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet 2010-05-22 www.codex.vr/texts/HSFR.pdf

Bilagor

Bilaga 1

Visby den 19 april 2010

Hej föräldrar!

Jag heter Johanna Hansson och är lärarstudent vid Högskolan på Gotland. Nu är jag i slutet av min utbildning till förskollärare, och där ingår det att skriva ett examensarbete. Jag har valt att undersöka hur könsroller framträder i miljön runt den fria leken och hur pedagogerna bemöter barnen i ett genusperspektiv.

För att få en inblick i hur pedagogerna bemöter barnen kommer jag att observera den fria leken där era barn befinner sig. Detta är frivilligt samt anonymt och barnen kommer inte under några omständigheter att kunna spåras då observationerna är konfidentiella och enbart kommer att användas i mitt examensarbete.

Jag vore mycket tacksam om Ni tillåter mig att observera era barns samspel med pedagogerna och varandra.

Om ni har frågor vänligen kontakta mig
Johanna Hansson
karatefisk@gmail.com

Härmed godkänner jag/vi att mitt/vårt barn kan medverka i en anonym observation.

Lämnas senast **26 april** på förskolan.

Målsmans/Målsmäns underskrift

.....

Barnets namn

.....

Bilaga 2

Frågor till examensarbete – Förskolläraryrket, HGo 2010

Allt material kommer att behandlas konfidentiellt och resultatet kommer att redovisas i form av examensarbete.

Svaren på frågorna vill jag helst ha datorskrivna. Maila dem till mig på nedanstående mailadress senast **29 april**.

1. Kan du på något sätt se/höra om barnen på din avdelning, om de uttrycker att de är flicka eller pojke? Exemplifiera i så fall hur.
2. Tycker du att det finns skillnader i din inställning/förväntning/behandling av pojkar respektive flickor på din avdelning? Exemplifiera.
3. Hur ser du på olika/lika bemötande av flickor och pojkar på din avdelning?
4. Vad är genus för dig?
5. Viken betydelse tycker du att den fria leken har för barnen?
6. Hur har ni kommit fram till den miljö (placering och val av material, möbler, rum) som ni har idag?
7. Tycker du att miljön är bra och lärorik för barnen? Varför?
8. Vad kan utvecklas?

Ålder:

Hur många år i yrket:

Befattning:

Ålder på barnen:

Tack på förhand.

Johanna Hansson

Mob: xxx-xx xx xxx

Mailadress: karatefisk@gmail.com

Bilaga 3

Svar på frågor till examensarbete

1. Flickorna tycker att har man långt hår så är man tjej. Eller ”jag har klänning på mig ibland, det har inte killarna.” Killarna påpekar att de har snopp. Barnen tycker rosa är en tjejfärg.
2. Nej egentligen inte, men omedvetet så kanske man hjälper pojkarna mer vid t ex påklädning och i olika matsituationer mer. Jag behandlar individ (tänker inte på om det är en flicka eller pojke) på olika sätt utifrån deras förutsättningar mer. Man vet i sin barngrupp vilka man kan utmana då de är mer framåt än andra barn som kanske behöver mer hjälp att komma igång.
3. Jag tycker att alla ska ha lika bemötande oberoende om det är en pojke eller flicka.
4. Olika kön (de bägge könen) Hur man se på de olika könen, hur man behandlar pojkar respektive flickor. Tänker inte så mycket barn när jag hör ordet mer jämställdhet och krav på vuxna.
5. Att barnen får sätta fart på fantasin och att ett samspel mellan dem pågår oavsett kön. Att det inte ska finnas för mycket färdiga leksaker, deras kreativitet ska komma fram i den fria leken. Utemiljö är mer fri lek än innemiljö tycker jag.
6. Den ska främja och stimulera bägge könen, med bygglek, affärslek, dockor, bilar, lego etc. (gärna sida vid sida så att ett möte sker). Vi har diskuterat mycket. Vi möblerade om väldigt mycket första månaden på avdelningen, en av orsakerna till det var att det i ett rum (Dockis) inte fanns någon aktivitet, vi frågade då barnen vart de ville ha rummet och de svarade i närheten av avdelningens kök (där sagorummet var) så vi bytte plats på rummen och det fungerade jättebra då. Sagomormor blev också glad för att hon nu fick mer ostörd miljö.
7. Ja, den är utvecklande och utmanar till kreativitet.
8. Att inte ha så många färdiga saker, att barnen får använda sin fantasi mer genom att t.ex. få bygga och konstruera.

Bilaga 4

Svar till frågor i examensarbete.

1. Barnen pratar mkt om vilka som är pojkar och vilka som är flickor. Vid samlingen kan de föreslå att vi ska räkna hur många pojkar/flickor det är idag. Likaså i matsalen räknar de hur många pojkar/flickor det sitter vid varje bord.
2. Jag hoppas inte det, utan att jag möter varje barn utifrån deras intressen/möjligheter/färdigheter. Men jag tror att vi alla har mkt med oss ”i bagaget” och vi behöver diskutera, reflektera och medvetandegöra förhållningssätt och förväntningar.
3. Förhållningssätt är ngt som det alltid behöver diskuteras och reflekteras kring. Det är en av förskolans viktigaste uppgifter att varje barn ska mötas med respekt för sina intressen och förmågor oavsett kön o dyl.
4. Jag tror att jag tänker ”traditionellt könsmonster” då jag hör ordet och den diskussion som är kring bemötande/förväntningar utifrån kön. Jag tror att vi har nedärvda oliketer beroende på kön, MEN det är inget som ska begränsa oss och göra att vi blir bemötta på ett visst sätt utan det ska vara en styrka precis som alla olikheter mellan människor.
5. Jag funderar på vad du menar med den fria leken?
Jag använder själv sällan det ordet men tänker på allt det som barnen väljer själva att göra. I leken ska barn få pröva sina teorier, skapa förståelse för vad de varit med om och bygga relationer. Det ska finnas valfrihet (demokrati/delaktighet), föränderliga material och bra mötes/lekplatser. Det ska också finnas möjlighet att skapa och undersöka i många olika material. Det är inte bara tidsfördriv utan ska vara både roligt och meningsfullt och även här ska barnen möta delaktiga och närvarande pedagoger.
6. Vi har möblerat om flera gånger under året och provat oss fram. Vissa lekar behöver mer plats under en period. En del material behöver byta plats, lyftas fram eller kompletteras för att åter bli intressant/meningsfullt.
7. Inomhusmiljön är en del av förskolans utvecklingsarbete. Jag tycker att vi kommit en bit på väg. Allt material är tillgängligt för barnen så även vår verkstad med mkt olika skapande material. Jag tycker att det är bra att vi skapar olika ”hörnor” med olika material och att vi där försöker skapa mötesplatser.
8. Vi behöver få in ännu mer föränderliga material och material för alla sinnen. Det är viktigt att vara lyhörd och förändra utifrån barnens behov och önsningar. Miljön blir aldrig färdig utan måste hela tiden vara föränderlig (därför är det bra att vi vid renoveringen köpt in möbler som är flyttbara och som kan skapa olika rum)

Bilaga 5

Svar till frågor i examensarbete.

1. jag ser det när barnen leker prins och prinsessa. Där är rollerna givna; flicka – prinsessa, pojke – prins, med dess kläder till förstås. Men den leken är ju också att hitta sin identitet och lite vilken roll de tycker är bäst i lekens handling. Vi har en flicka som just nu leker mycket att hon är prins. Förra året var en pojke ofta klädd i ”prinsessklänningen”. Barnen pratar ofta om filmer, där kan jag märka skillnaderna på pojke/flicka filmer. Vi på förskolorna har mycket att brottas mot när det gäller genusstänk; media, kläder, filmer, föräldrarnas påverkan. Vi på förskolan ska erbjuda barnen alla möjligheterna på att gå emot dessa tankar, men vi ska inte välja åt dem bara ge dem möjligheterna. Vi ska erbjuda annat än de traditionella könsbundna tankarna.
2. jag har jobbat mycket med mig själv, när det gäller detta. På fastlandet ingick min förskola där i ett genusprojekt. Där läste jag böcker, diskuterade, filmade förhållningssättet, kort sagt tänkte på hur jag var. Visst upptäckte jag vissa sidor som jag fick ändra mig på, men när man jobbar Reggio Emilia-inspirerat så har man mycket gratis. Jag tänker att det är barnet, oavsett kön, som jag vill erbjuda/möta som individ. Men det är lätt att falla tillbaks som jag är uppfostrad, så jag måste tänka mig för fortfarande - ofta. Speciellt när vi inte diskuterar sådana frågor. Allt måste uppdateras.
3. bra. Vi har ett byggprojekt. Flickorna är lika bra och intresserade av det som pojkarna. Det traditionella tänkande är att det pojkars ämne, med matematik och naturvetenskap. Vi har bara 4 pojkar. Vi vill vända på de tankarna och föra fram flickornas kunskaper i de ämnena och höja flickornas självkänsla i det innan de börjar skolan.
4. genus – för mig betyder det att flickor och pojkar ska ha alla möjligheter till att få välja det som de är intresserade oberoende av vilket kön de är. Det handlar också om jämställdhet.
5. först, vad är fria leken? För mig finns det ingen skillnad. När barn leker inspireras och stimuleras ju barn av miljön, material och andra barns tankar och idéer. Barn ska ha tid att leka med det material och de barn som de känner att de blir mest utvecklade av. Det är viktigt. Pedagogerna ska vara där och ge barnen utmaningar.
6. observerar, dokumenterar, diskuterar, analyserar, utmanar, erbjuda, förändra.
7. miljön är den tredje pedagogen, vilket betyder att den ska utmana och förena barnen. Barnen lär sig i samspråk och dialog med andra barn. En nyfiken pedagog med aktiva frågor är också miljön.
8. att vara med barnen i vardagliga verksamheten. Fortsatta observationer som blir dokumentationer, som sedan diskuteras i pedagoggruppen och bli en pedagogisk dokumentation. Det blir en förändring eller en förbättring i miljön.

Bilaga 6

Detta är mitt observationsmaterial jag fått ihop under mina 6 dagars observation ute på verksamheten. Punkterna i materialet är mina reflektioner under observationstillfällena. Jag har använt mig av benämningen pedagog oavsett deras befattning (förskolelärare el barnskötare).

Observation 1:1 avdelning 1

Dockis/kök/samlingsrum.

Det första som händer är att en pojke vill visa mig runt... han stannar till i dockis/kökshörnan, och kastar runt plast kastruller.

- De är uppspelta över att jag är här.

Två pojkar hoppar omkring och gör konster på golvet i stora samlingsrummet, springer om vart annat.

Pojkarna går till dockis/kökshörnan och hittar varsin telefon, ena pojken vill testa den andra telefonen kompisens har, men får inte... börjar kasta saker på den andra pojken.

Kuddrummet.

Några flickor leker i kuddrummet tillsammans med en pojke. De bygger kojor med kuddarna, en del är mer engagerade än andra. Tillslut är det bara två flickor kvar och leker tillsammans intensivt.

Tambur

Barnen klär på sig utan större problem och tjafs. Pedagog 1 finns på plats och hjälper lite där det behövs, hon på pekar att de kan själva.

En pojke envisas med att stänga dörren in till avdelningen och pedagog 2 säger "hörre du du..." pojken upprepar detta om och om igen.

Två pojkar är först på med kläderna. En pojke står stilla med sina överdragsbyxor i handen... pedagog 1 säger att han ska ta på sig dem, han går några steg närmare pedagog 1 och ställer sig stilla igen... efter en stund sätter han sig ner i mitten av tamburen och tittar på alla andra, tills han får hjälp av pedagog 1. Det blir samma sak med jackan för pojken, pedagog 2 hjälper pojken utan att tänka på att han kan göra det själv.

Utelek

- Jag upptäcker att flickorna samlas snabbt vid gungorna och pojkarna vid cyklarna. Pojkarna cyklar fram och tillbaka över hela gården medans flickorna håller sig i ena hörnet av gården där gungorna är.

- Pojkar: när det kommer konflikter vill de lösa dessa med helst ett ord om och om igen i ett högt ton läge.

Två flickor har övergett gungorna och hittat en cykel men lämnar den snabbt och återgår till gungorna igen... de kommer inte upp på gungan och bestämmer sig för att gå och hämta en pall.

En flicka har tagit en cykel och leker med pojkarna.

En pojke går runt på gården ensam.

En pojke och två flickor har parkerat cyklarna och klättrat upp i klätterställningen.

Den ensamma pojken har hittat en studsatta som han studsar på några gånger.

Pojken och de två flickorna har övergett klätterställningen och börjat cyklat igen.

Den ensamma pojken har också hittat en cykel nu.

En del av flickorna har gått ifrån gungorna och har nu hittat en barnvagn som de leker följa John efter.

En pojke kommer och pedagog 1 undrar om han vill ha en cykel som han genast tar.

En pojke har hittat en barnvagn med en docka i som han kör runt med, han parkerar vid en lekstuga som han kallar sitt hus "här bor jag" säger han till en pojke med cykel som cyklar förbi.

- Efter en ca halv timmes utevistelse har gruppen delat lite på sig.

Några flickor leker tagarlek, men bara en är engagerad.

En pojke har satt sig och gungat.

Pojken med barnvagnen har också hittat en gunga men har fortfarande barnvagnen med sig, efter en stund går han vidare med den... och parkerar vid lekstugan och tar med sig dockan in, efter en stund lämnar han den leken och hittar en sparkcykel.

Flickorna som leker tagar lek, en av de flickorna sitter på en cykel tillsammans med en pojke medans den andra flickan springer före och skriker "här är jag ju" flickan har ännu inte gett upp... den andra flickan på cykeln "vill inte" talar hon om.

Följa John flickorna har nu hittat en cykel de sitter på allihopa utom en som springer och puttar på.

Sandlådan

Några pojkar och flickor har satt sig i sandlådan och leker, två flickor leker med ihop de gräver och har varsin vattenkanna och en sil de silar sand med. En pojke leker med bilar. Den andra pojken lämnar leken och en flicka tillkommer, hon sätter sig och fyller sand i en tallrik.

- Alla barn leker ganska bra tillsammans. Ibland i blandade pojk/flick grupper och ibland pojkar för sig och flickor för sig. En del av främst pojkar leker enskilt på vissa ställen.

En pojke hämtar två av flickorna i sandlådan med en cykel, en annan pojke kommer och vill hämta den tredje flickan från sandlådan... hon följer med först sen vill hon inte och återgår till sin sandlek.

En pojke tillkommer till sandlådan och pedagog 1 plockar fram och frågar pojken om han vill ha traktorer och lastare.

En av pojkarna frågar om han får låna den andra pojkens lastbil och det får han.

Pojkarna leker inte ihop men de sitter nästan uppe på varandra. De konverserar inte med varandra. De leker med samma leksaker om vart annat utan att gräla. Flickan i sanden säger plötsligt till en av pojkarna att hon gjort en pannkaka som pojken ska smaka, han smakar och säger att den är god sen återgår de till sina respektive lekar.

En pojke och två flickor cyklar en flicka säger att pojken ska hålla i ”bebben” och ger honom en docka. Han lämnar flickorna vid lekstugan och lämnar över dockan till dem. Den ena flickan går till en annan flicka och de börjar gunga, tar fart på varandra.

Några av barnen har börjat klättra i klätterställningen. Till en början några pojkar och flickor efter en stund är det bara två pojkar kvar.

- Några av barnen (blandat pojkar och flickor) har i princip cyklat hela utevistelsen.

Fyra flickor cyklar i grupp, men byter sen och delar cykel, en trampar en sitter bak och två knuffar på.

Två pojkar gör nu bredvid varandra och säger ”slaim” och trycker fram händerna (något tv program kanske?) efter en stund hittar de en docka som de börjar hålla sand över och skrattar tillsammans.

Pedagog 1 håller en flicka som precis kommit och säger till ett flickgäng att hon vill mysa och leka med er... flickorna springer iväg och flickan som kommit stannar vid en annan pedagog eller i närheten av pedagogerna.

Pojkarna som gräver sand över dockan har slutat med det och gräver nu en grop och tänker gräva ner något... de skrattar tillsammans men bara dom vet vad de skrattar åt.

Flickan i sandlådan gör ett nytt försök till att få igång tagar leken hon ägnade sig åt förut genom att säga högt ”ta mig då”... till flickan som hon tyckte var med förut men i princip så lekte flickan det själv förut, hon misslyckas med försöket och går i stället till gungorna och gungar.

- Flickorna på cykel cyklar fram och tillbaka mer nu än förut då det var pojkarnas syssla.

”slaim” pojkarna har gått ifrån sandlådan och vidare till ett hörn av gården och leker något med att inte vilja gå i fängelset, medans de dunkar på ett fönster. En pojke kommer till och de andra två börjar ropa ”bajs bajs bajs” till honom tills han tar sin cykel och lämnar dom.

En pojke kommer studsande förbi mig och nynnar på en låt.

När det är dags för ingång så lyssnar en flicka på pedagog 1 och går och ställer sig där det var sagt. Resten får pedagog 1 hämta.

Inne igen (den första ordern är att sätta sig i soffan).

Flickorna sätter sig med varsin bok pojkarna gör lite av varje innan de sätter sig.

En flicka är kvar vid handfatet och plaskar med vattnet och skrattar och pratar med sin spegel bild.

Pojkarna är högljudda emellan åt.

En flicka berättar högt i soffan en bok hon synes verkar känna till, en annan flicka tycker inte sagan är så och berättar sin version.

Matsal

Pedagog 1 ber en flicka att ta lite chili con carne och hon tar lite.

- Barnen måste ta lite mat men behöver inte ta sallad.

Pedagog 1 säger ”ni måste smaka”.

En flicka har svårt att sitta upp på stolen, åker ner hela tiden. Hon petar bara i maten med.

En pojke kastar i sig maten pedagog 4 säger att han inte behöver ha bråttom, det finns mer mat och han blir inte utan.

Två av borden konverserar ganska mycket det tredje är ganska tyst.

Ett bord pratar om kaffe och då säger en pojke ”jag har också en katt hemma”
(missuppfattning)

Pedagog 2 berömmar en flicka för att hon skurit potatisen bra.

En flicka slår ut mjölkglaset och en pojke ställer salladsskålen i mjölken då säger pedagog 4 ”det var inte så smart”.

En pojke får tillsägelse av pedagog 4, han tramsar sig men ignorerar pedagogen.

- De behöver inte äta upp maten.

Eftermiddag – Kuddrummet.

Fyra flickor leker i kuddrummet, de bygger med kuddarna. De säger till varandra vad de ska göra, de sneglar upp på mig ibland... jag står i dörröppningen. De vet att jag iakttar dem.

- Det är en sak jag lagt märke till, pojkar vet inte när jag iakttar dem men flickor vet direkt när jag tittar på dem.

En flicka springer runt mina ben, vill ha min uppmärksamhet tror jag. Efter en stund blir hon intresserad av annat.

Flickorna leker antingen olika djur i kuddrummet eller en variant av mamma, pappa, barn.

Jag vet inte vilka roller som finns. De leker katter kommer jag fram till då jag bevakat leken en stund.

De pratar med ljusa pipiga röster, de leker katter och de ska hoppa och följa efter fisken som en av flickorna håller i ett osynligt snöre, de får godis av skötaren när de är duktiga.

Bygg/kloss hörna

En flicka sitter och bygger duplolego ensam, efter bara en liten stund går hon vidare och sätter igång med något annat.

Målar hörnan

Två flickor har hämtat varsitt gammalt tangentbord och sitter och knappar på dem... de jämför vad de har för olika bokstäver och knappar. En av flickorna använder tangentbordet som ett instrument (piano), hon sjunger till på sitt fantasi språk. Efter en stund säger flickan "vi borde byta". Det blir inget av och flickan fortsätter att sjunga med bokstäver och siffror i sången. Den andra flickan studerar tangentbordet intensivt till hon märker att kompisen är borta och börjar skrika efter henne "vänta" "jag kommer".

Flickorna kommer tillbaka till bordet efter en stund och tar fram varsitt papper och börjar måla med svart krita... svart himmel målar en flicka. En annan flicka tappar ut kritasken och den tredje flickan säger då att hon inte är duktig.

Två stycken av flickorna börjar rita blommor speciellt rosor, den tredje flickan målar en regnbåge. Det är en konstig regnbåge tycker en av de andra flickorna.

Kuddrummet

Två flickor och en pojke bygger torn och koja tillsammans. De leker något med att en flicka sover. Pojken får jag ingen uppfattning om han är med i leken eller inte, han blir tillsagd av en flicka att han ska sluta.

Pojken får inga kuddar... flickorna tröttnar på pojken och lämnar rummet.

Efter en stund kommer pojken tillbaka med två flickor till kuddrummet och de upptar leken igen, en av flickorna förstör kovan och bygger motorcykel i stället... pojken vill bygga en bil.

En flicka har tillkommit och en flicka tar kudden av henne och då säger den tredje flickan lyssna på henne nu. Flickorna bråkar om kudden en stund tills en av dem ger sig.

Flickan som gav sig tycker nu att de andra är för livliga och säger till de andra att ”sluta nu”, när alla fyra är sams igen så hoppar de från högen av kuddar de samlat i ett hörn av rummet ner på golvet... klättrar upp och hoppar ner.

Denna lek finns också i soffan i ett annat rum... två pojkar hoppar från soffan ut i ”havet” (golvet) säger de. Efter en stund kommer pedagog 3 och frågar om de vill bygga... och det vill dem.

Bygg/kloss hörna

De två pojkarna sitter tillsammans med pedagog 3 på golvet och bygger tillsammans... en flicka kommer och sätter sig pedagog 3s knä... en annan flicka kommer och visar en teckning som hon vill ha hjälp med att skriva något på.

Målarhörna

Flickan som ville ha hjälp med att skriva har fått en lapp med pedagog 3s namn på som hon ska skriva av på sin teckning. Men hon kan inte säger hon... hon tar lappen hon fått och följer strecken med sin krita och försöker sen med samma bokstav på sitt papper men det går inte... får hjälp tillslut.

Bygg/kloss hörna

Pojkarna som sitter i klosshörnan har byggt en toalett som ”benten” ska pinka i... de tycker det är jättekul och skrattar tillsammans. Leken fortsätter med duplolegot och indiana jones när det blir dags att plocka ihop... de säger att de ska fortsätta leka ”benten” men en vill inte det så de kompromissar lite med varandra om vad/hur/när de ska leka.

En nyvaken pojke börjar med detsamma reta de andra barnen... ”bråkstake” blir han kallad av en pedagog.

Tambur

Av de som vaknat är det flickorna denna gång som är klara först med påklädnaden. Pedagog 4 hjälper pojken som i förmiddags stod med byxor och jackan och bara tittade, på med alla kläderna denna gång.

Kattleken fortsätter i tamburen upptäcker jag, det är samma flickor och de har kvar sina roller som katt respektive kattsötare.

En flicka vill inte sitta bredvid en annan flicka... flyttar och flyttar flickan följer efter sedan sitter de i varsin ände av tamburen och säger att de inte får komma hem till varandra... de fortsätter så en stund tills de ändrar sig och nu får alla komma hem till varandra.

Pojken som sitter och är klar "sjunger" för sig själv... "bajs, bajs, bajs" han pekar på barnen som säger emot honom.

pedagog 2 bus kittlar en pojke men han vill inte och blir sur och arg, börjar skrika och slå efter pedagog 2.

Ute

"Tenben" pojkarna är i klätterställningen.

Två flickor och tre pojkar cyklar, de cyklar i en klunga.

Fyra flickor leker med en dockvagn.

"Tenben" pojkarna har nu övergett klätterställningen och leker nu vid sakboden, en av dem är nu katt har jag förstått. De övergår snabbt till att dela en cykel men de hinner ej börja med det förens de gör något annat igen. En av pojkarna hittar något intressant i gräset som han plockar upp och stoppar i fikan innan han följer sin kompis... de blir ovänner pga något... de går till sandlådan och leker, de bestämmer sig för att leka med dockan igen, (de har dock ingen docka) ena pojken säger att han vill leka indiana jones... de blir ovänner med "du får aldrig komma hem till mig och leka" men de är vänner med detsamma igen... de diskuterar och går in i lekstugan bredvid sandlådan. Ena pojken försöker bli förlåten av den andra... Och säger "jag skoja bara"... efter en stund så ropar ena pojken "titta vad jag hittade, en skalbagge!" "Tror du den kan andas?, jag gräver över den". Den andra pojken kommer fram och frågar om han gillar tjejer, pojken svarar nej bara mammor/mamma och ett annat namn och pappa. De går sedan vidare till gungorna tillsammans, på gungan talar de med varandra om dagis, "det är inte kul på dagis man får leka så lite hemma då", "man får inte dricka vällning på dagis" den andra pojken säger då "det är bara bebisar som dricker välling..." den andra pojken säger då "jag dricker det hundra gånger hemma"... de hoppar ur gungorna och springer iväg och leker någon annanstans.

Sand

Två flickor sitter i sandlådan och lagar köttsoppa till någon som ska komma hem. En av flickorna säger att köttsoppan ska vara honung i. en tredje flicka kommer och ska operera jorden... den andra flickan säger då "det här är inte sjukgrejer". Flickan som ska ha honung i soppan säger "mamma, jag tar i mycket honung så det blir gott... ska jag ha i mycket honung så det blir sött". (mamma/barn lek).

Flickan "mamman" tilltalar den andra flickan med "gumman".

"flera liter honung i soppan ska det vara". Den andra flickan fortsätter "jag har gjort peppar som ska vara med och socker ska jag ha i så det blir smarrigt..."

"Sen pulver" säger en flicka... "inget pulver, det ska man bara ha i pannkakor" säger den andra flickan. Efter en stund så tappar de lek intresset och börjar prata om något som hänt tidigare på dagen.

Ännu efter en stund gå de in i rollerna igen men nu är en storsyster och den andra mamma, de ska nu göra dricka. (En pedagog ropar att det är mellanmål)

En flicka säger då ”vi lämnar det så här så vi kan fortsätta sen...” den andra säger ”varför då...?” då säger den första ”det är mellanmål... jag gömmer skeden så ingen hittar den”.

Mellanmål

- Pedagog 2 är noga med att barnen säger tack första gången de får smörgås men det är inte lika viktigt andra gången.

Pojkarna speciellt två av dem tycker det är väldigt kul att rapa i muggarna så de andra barnen skrattar, då helst flickorna. En flicka försöker sig på samma sak som pojkarna och lyckas några gånger.

Barnen får äta sig mätta... brödet tog slut och pedagog 3 hämtar då bananer.

En pojke kastar sitt bananskal på marken och alla pedagoger reagerar, pojken vet inte vad han får skäll för men får reda på sen att man inte gör så.

”Buspojken” i gruppen tas på sidan och får sitta vid pedagog 3 på sidan av gruppen, pedagog 3 tar sedan upp han i famnen för att försöka få honom lite lugnare.

Lek igen

Flickorna ”mamma och storsyster” går tillbaka till sin lek i sandlådan.

En pojke har hittat en bandtraktor som han skryter med för kompisarna.

Två flickor sopar sand på pojken med bandtraktorn... han vill inte, de fortsätter... tills pedagog 2 säger till.

- Eftermiddagsleken ute tillbringar fyra flickor och en pojke i sandlådan. Tre pojkar och tre flickor cyklar. En flicka går i utkanten av gården och kommer plötsligt springande till mig och säger att hon hittat en katt. Två pojkar leker för sig själva i andra änden av gården i en grushög.

Observation 2:1 avdelning 2

- Jag får ett trevligt välkomnande. Barnen vill veta vem jag är och berättar vad de heter.

Fyra flickor sitter och spelar memory vid ett bord.

En pojke och pusslar.

En pojke tillkommer vid flickorna som spelar memory. Han är inte med men han tittar på. En flicka går och städar pyssel bordet, och en annan flicka tillkommer till memoryt. Efter en

stund kommer det två flickor till, de ställer sig och tittar på... pojken är nu med i spelet tillsammans med två flickor.

Två flickor börjar jämföra vad de har för kläder... en flicka har bara Hello Kitty kläder... den andra flickan har bara en Hello Kitty tröja. De går sedan ifrån bordet, de går ifrån en flicka som vill vara med... pedagog 5 frågar vad som är på tok... en av flickorna säger att man bara kan vara två i deras lek men det tycker inte pedagog 5, hon säger att här leker vi många. Sen frågar pedagog 5 vad de leker och en av flickorna svarar att de leker familj, så berättar hon att hon är mamman i leken och den andra flickan är hennes bebis. Pedagog 5 säger då att man kan vara fler i en familj och frågar en av flickorna hur många de är i hennes familj, flickan svarar att de är fyra. Flickorna bjuder tillslut in den tredje flickan till leken men hon får välja mellan att vara katt eller pappa, flickan väljer snabbt att vara katt.

Samling

Pedagog 6 väntar in en flicka som pysslar med lite. (pedagogen himlar lite med ögonen).

Hon börjar samlingen med att säga god morgon och barnen säger god morgon tillbaka.

En pojke och flicka har fått äran att hålla i samlingen idag. De har målat en bild på en whiteboard tavla, de berättar tillsammans om vad den föreställer. Efter att de är klara med det så räcker kompisarna upp handen och frågar frågor om bilden. Pedagogerna 5 och 6 frågar (vid olika tillfällen) om bilden har hänt eller ska hända. De får till svar att den ska hända idag. Sen delar de ut frukt de säger varsågod till var och ett av barnen och barnen svarar tack.

Barnen pratar spánt om studiebesöket de ska gå på till kyrkan. (de går på studiebesök i kyrkan för att se hur den är uppbyggd eftersom de har byggtema på avdelningen).

Pojken och flickan som höll i samlingen ska leka idag och väntar in varandra vid frukten... pedagog 6 frågar om de sitter ihop idag... och flickan svarar ja snabbt.

Tambur

En pedagog hjälper en pojke på med tröjan och sedan en annan pojke.

Promenad till studiebesöket i kyrkan

Vi går förbi cykelstället på förskolan och en flicka vill visa sin cykel... den är rosa.

- Jag lägger också märke till att alla andra barncyklar utom en är också rosa... pedagog 5 talar om för mig att den cykeln som inte är rosa är en pojkes.

Promenaden tillbaka till förskolan

En pojke ser två häftiga bilar på tillbaka vägen och nämner det till flickan han går med, men hon tycker inte de var häftiga så hon vänder bort huvudet när pojken försöker berätta vad som var häftigt. Hon lyssnar inte.

Samling, prat om studiebesöket

En flicka har med sig en magdansös sjal... en pojke pillar på den och blir tillsagd av flickan att han inte får. De andra flickorna som sitter bredvid får däremot pilla och titta på sjalen.

Barnen berättar om vad de sett i kyrkan och vad de tyckte var fint där.

Pedagog 6 frågar runt i gruppen vad de såg och vilka de tror jobbar i kyrkan.

- Barnen på denna avdelning är mer tillsammans och har konversationer både pojke och flicka tillsammans.

Matsal

Barnen får ta själva och pedagogerna säger att de måste smaka.

Barnen delar maten själva och tillsynes verkar de gilla laxen som är till mat idag.

En pojke och en flicka berättar om böcker de har med mamma mu, pojken har en film också säger han.

Några andra flickor berättar om en pojke på bolibompa, att han är en människa och pojke... han äter citroner också.

En flicka börjar prata om påsken.

En annan flicka pratar om sin familj, vem som är född först... hon säger att det är mamma som är född först men sen säger hon att pappa är äldst... då frågar pedagog 7 om det blev riktigt rätt och de reder ut det tillsammans.

En flicka säger "så" och pedagog 5 frågar "vad betyder det då", flickan berättar att det betyder att hon är mätt.

- Barnen får ta mer mat flera gånger tills de är mätta.

En flicka får tillsägelse av pedagog 5 att hon ska sitta stilla nu när hon är klar och vänta på sina kompisar.

En flicka berättar om en dröm hon haft för pedagogen, det var fiskar i en balja och en liten haj, hajen gjorde inget.

Uppgift att måla teckning av kyrkan

Sex flickor och en pojke sitter och målar. En flicka flyttar nära pojken, de andra flickorna frågar varför hon sitter så nära pojken hon svarar "för att jag vill det" sen säger hon "vi ska leka idag efter dagiset".

- Jag lägger märke till att när barnen blir tillsagda av pedagog 6 att måla kyrkan så väljer bara några av barnen grått och svart... pojken väljer blått och några av flickorna väljer rött att måla med. Jag lägger också märke till en flicka som målat fönstret i

kyrkan med eld, en prins och en prinsessa. Prinsen är i färgen röd och prinsessan är i färgen blå.

En pojke målar kyrkan men säger när jag kommer att han kan skriva namnet på pedagog 6, så går han och tittar på pedagog 6s låda... han kommer tillbaka och berättar hur bokstäverna ser ut i hennes namn, efter en stund visar han mig hur hans namn ser ut.

Pedagog 6 säger till en flicka att man måste fråga om man får pussa någon innan man gör det.

Dockisrummet

Tre flickor är i dockisrummet och leker prinsessa och prins. Prinsen har massor av krafter. Prinsessan hostar efter en stund och ramlar i sängen. Hon ligger där en stund sen är hon uppe och hoppar igen. Prinsen ska väcka prinsessan och den tredje flickan säger ”om hon inte vaknar kyss henne, och de låsas pussar varandra.

- De pratar om snövit och törnrosa, jag misstänker att de leker en blandning av de två sagorna. Det jag uppfattar är att de pratar mycket om hur rollerna ska vara och de hoppar mycket ut och in i sina roller. Ena flickan är ibland med i leken och ibland mer som en regissör.

Den tredje flickan jag inte hittar någon roll på uppfattar jag sen att hon är ”den onda häxan”, för hon ska hem och laga en giftkaka till prinsessan. Flickan som är häxa upptäcker jag sen har två roller, hon är drottning också. Prinsessan och prinsen ska gifta sig, flickorna tar varandra i handen och går till slottet säger en av dem. Vakterna kommer sen och tog häxan? Eller drottningen till finkan.

En av flickorna ”prinsessan” säger ”min far är borta” efter en stund så säger den tredje flickan att (häxan/drottningen) ”du (prinsessan) har en bebis i magen och ni kommer få en dotter” efter en stund säger hon ”bebisen kommer och nu måste vi döpa henne, hon kommer bli prinsessa”. De byter blöja på bebisen.

Plantering av solrosfrö

Två flickor får plantera frön ihop i ett halvt mjölkpaket, de får publik av en flicka och en pojke som ser på intressant. Pedagog 5 säger att de inte ska lägga ner fröet för långt ner för då tar det lång tid för det att komma upp, ena flickan försöker då hitta sitt frö igen men hittar inte det... hon får ett nytt av pedagog 5, men flickan gör likadant igen. ”blir spännande att se detta” säger pedagogen. Fröna får ett plasttäck och lite vatten innan täcket sätts på. ”sen är det sol den vill ha, så vi ställer den här i fönstret vi de andras plantor” säger pedagogen.

Målarverkstaden/ateljén

Två pojkar och två flickor ska leka med lera och målar. Ena pojken frågar en kompis om hjälp med förklädet medans en av flickorna går direkt till mig och ber om hjälp.

Leran tar nästan slut och de två flickorna tycker att en av pojkarna ska dela med sig till den andra pojken, men det vill han inte... då delar en av flickorna sin lerklump och ger pojken som bara fått lite lera.

Pedagog 5 kommer in och undrar hur det kommit så mycket färg på golvet. Barnen som sitter och degar med sina lerklumpar säger att det inte var dem utan nog den en annan avdelnings barn, pedagog 5 säger då att det är nog i sådana fall är fröknarna också som är slarviga, det får gå för denna gång säger hon och torkar upp färgen på golvet.

Pojken berättar att de gör "våfflor" efter att en av flickorna har berättat att hon ska få våfflor när hon kommer hem. En av pojkarna lägger sin "våffla" på tork.

En av flickorna berättar att hon har gjort "löständer", efter en stund sätter hon en "svans" på "löständerna".

En flicka byter sen sin lera mot färg och börjar måla istället, hon får med sig en annan flicka som tillkommit i gruppen. De börjar måla en teckning på samma papper. Pojken som lagt sin "våffla" på tork har nu också börjat måla.

Flickan som gjort "löständer" ska nu sätta sugrörsben på dem.

- Löständerna kommer från filmen draktränaren som går på bio nu, får jag reda på under deras konversationer med varandra.

Flickan som gjort "löständerna" går och tar tre färger från flickorna som suttit och målat men som nu gått och lagt sin teckning på tork.

De börjar efter en stund att måla en teckning till tillsammans. En av flickorna upptäcker då att några färger är borta och flickan som tagit dem talar om att det var hon som tagit dem när de var och la sin teckning på tork förut.

En pedagog kommer in och säger att det är dags att plocka ihop och städa.

- Jag ser att barnen på denna avdelning leker på ett helt annat sätt ihop (pojkar och flickor) än på de andra avdelningarna jag varit på.

En pojke och en flicka börjar brottas under städningen men får ganska fort en tillsägelse om att de skall städa och återgår till det.

Innan mellanmålet får barnen stå på en scen och sjunga för varandra... bara tjejer går fram och sjunger några sånger.

En pojke är på väg upp på scenen men ångrar sig i samma stund och återvänder till sin plats.

Observation 3:1 avdelning 3

När jag kommer så är två flickor i dockis/affärrummet.

Två pojkar sitter i spel/målar hörnan och spelar ett spel, en tredje pojke sitter och målar en teckning.

Två pojkar sitter i klosshörnan och bygger med klossar.

Två pojkar är också i sagorummet.

Dockis/affärsrummet

Flickorna leker häst och skötare. Den ena flickan borstar håret på den andra flickan med en gaffel. Flickan frågar om det gör ont, efter en stund så tar hon upp en sked och börjar rulla upp den andra flickans hår hon säger att det ska bli lockigt. Tillsist ska håret klippas och till det använder hon två gafflar som hon sätter ihop och vickar fram och tillbaka i håret på flickan.

- Jag lägger märke till att den ena flickan verkar blyg när jag kommit och satt mig i rummet som är ganska litet, men den andra aktiva flickan drar med henne in i leken. De leker tystare nu än då jag satt utanför rummet. Den blyga flickan tittar upp på mig då och då, hon vet att jag iakttar vad de leker.

Den aktiva flickan hittar en falska som hon låsas läser på hon säger högt ”fyra till nio droppar” så låsas dricker hon ur flaskan.

Flickan säger nu stå still till hästen (den blyga flickan), hon hoppar omkring och väljer sedan att sätta sig under bordet som finns i rummet. Efter det får jag uppfattningen om att hon inte ”vågar” leka då jag är närvarande i rummet. Den andra flickan tappar lekintresset och sysselsätter sig med att leka med en grej som hänger i fönstret.

Lego/platt-lego

Tre pojkar sätter sig ner och bygger rymdskepp med platt-legot.

En pojke säger att en annan pojkes kort inte sitter på väggen vid aktiviteten, pojken svarar då ”jag bryr mig inte”. Pojken som nämnde korthändelsen går vidare till bilarna då en pojke kommer och frågar honom om han vill leka med honom vid bilarna.

Men bara efter en liten stund kommer han tillbaka och sätter sig ner vid de tre pojkarna som sitter vid platt-legot. De bygger nu barn med platt-legot ”vi måste bygga fler” säger en pojke.

”kan jag få kniven snälla?” säger en av pojkarna (matkniv, han måste ha den för att kunna dela plattorna). ”du har fått den” svarar en annan pojke (han tittar sig omkring och hittar den bredvid sig.)

En pojke vill att en annan pojke ska komma genom att låta ”öhh” flera gånger. Han får tillslut kontakt med kompisen.

”fyra barn gick och la sig här i” säger en av pojkarna sen frågar han vem som är pappan... ”alla barn ropar på pappan” säger han sen.

En pojke börjar prata bebisspråk. En annan pojke vill ha uppmärksamheten av alla kompisarna genom att försöka vara rolig men han skrattar bara åt sig själv... de andra pojkarna ignorerar honom.

Den "tuffa" pojken frågar vem som är storebrorsan och sen frågar han kompisen vad som hänt med hans bygge. Pojken han frågar svarar "du paja den för länge sen". Den "tuffa" pojken säger då "ähh du kan bygga ihop det igen".

- De tittar på mig då och då men inte på samma sätt som flickorna.

Målar/pyssel bordet

Tre pojkar sitter och målar rymdskepp och "sprängplan". En av pojkarna sitter och flyger omkring med sin teckning och gör skjut ljud.

De andra två pojkarna ritar nu "pangare" och bomber.

Plötsligt upptäcker en av pojkarna en liten bananfluga som han börjar vifta efter, en annan av pojkarna jagar runt den i rummet en stund sen tröttnat han och återgår till sin teckning.

De pratar om att måla fler bomber och en av pojkarna ritar två spakar, sen förklarar han att en skjuter man med och den andra styr man med. Många knappar har jag också målat, han förklarar för kompisen bredvid vad alla knappar är tillför.

Pedagog 8 säger till pojkarna vid "platt-legot" att man ska vara "snäll kompis" efter att en pojke har kommit och sagt att kompisens varit dum. Pedagog 8 säger "ni får prata om det här" och lämnar pojkarna som då återgår till leken. Pedagog 8 märker att de inte löst konflikten, så hon tar med sig de två pojkarna så de får prata ostört, en tredje pojke tycker att han ska vara med och lösa konflikten men blir borttagen av pedagogen.

Förmiddags smörgås

Barnen pratar om hur ja och nej heter på olika språk, engelska/turkiska/kurindi.

Efter en stund så börjar en pojke berätta om en tecknad film han har sett, sen berättar en flicka om en annan tecknad film hon har sett, i hennes film ramlade huvudena av på gubbarna.

Pedagog 8 frågar barnen vilka barn som är lediga idag, de börjar räkna upp de som inte är där men övergår sedan i att räkna upp de som är där idag.

En pojke pratar med pedagog 8 och berättar om något han gjort igår...

Efter en stund så börjar bordet föra en diskussion om hur osten har fått sina hål, en pojke säger då att han inte gillar ost med hål i. En annan pojke hittar något rött på sin ost och en pojke föreslår att det kanske är en kossa som pussat på hans ost, en flicka säger "det är nog inget farligt".

Efter en stund så börjar en pojke prata om vampyrer för innan har någon pratat om tänder.

Pojkarna sitter och viftar med armarna och pedagog 8 säger ”slå inte ut muggarna med mjölk i nu” hon vänder sig till hela barngruppen då hon säger det, inte bara till pojkarna.

Det ska vara ”lika för alla” säger pedagog 8 till en pojke som frågar om han får mer mjölk... men han har redan fått två gånger. ”vi leker inte heller vid bordet” säger pedagog 8. En till pojke frågar om han kan få mer mjölk, han får svaret ”nu är det bra” av pedagogen.

Pedagog 8 säger när de börjar bli klara att ”alla måste vara tysta innan någon får gå från bordet”.

Samling

Innan samlingen tjafsar en pojke och en flicka om att pojken inte har varit på toaletten. Pojken säger att man bara behöver gå om man måste. ”jag säger till fröken om du inte slutar” säger han till flickan.

Samlingen sätter igång med att pedagog 8 säger ”ni är ”så” gamla och vet inte hur en halvcirkel ser ut”. Hon ställer gruppen upp och formar en cirkel sen delar hon på den och gör en halvcirkel.

De går igenom vad det är för år/månad/dag/årstid.

Några barn räcker upp handen (blandat flickor och pojkar) flitigt medans de som inte kunde (flest pojkar) säger efter att någon svarat att de kunde det.

Efter det har de namnupprop, pedagog 8 håller upp en bricka med ett namn på så ska barnet som känner till sitt namn räcka upp handen och tala om sitt namn.

- En pojke som jag lägger märke till säger till pedagogen om minsta lilla kompisens brevid honom gör som han vet är fel. (skvallrar om allt).

Samlingen fortsätter med sång, först två barnsånger sen en schlager sång. Fnitter uppstår under den sista låten och de tittar på varandra och skrattar... (låten handlar om kärlek, pussar och kramar).

De ska också lära sig en dans till låten. En tjej kramar en pojke när sången är slut, pojken blir alldeles röd i ansiktet och generad inför gruppen.

Styrd aktivitet ”Syslöjd”

Tre pojkar och en flicka sitter och syr på en duk de har målat på innan.

Två pojkar och en flicka sitter och håller på med vävning.

Ena pojken som sitter och väver är inte koncentrerad alls, han pratar mest. Den andra pojken och flickan är ganska koncentrerade.

Pojken som inte är koncentrerad får hjälp av pedagog 8 och medans hon väver några varv så tittar pojken på annat.

Flickan som sitter och syr är väldigt koncentrerad på sitt arbete och tycker det är kul. Pojkarna är koncentrerade i korta stunder i taget, de får mycket hjälp av pedagog 8 och 9 med att fästa, börja och sluta. Flickan behöver nästan ingen hjälp alls förutom med att få på tråden på nålen när hon byter färg.

Vävningen för pojken som är inte koncentrerad leker med vävningen och kommer sakta framåt, han ser väldigt uttråkad ut men han nynnär på en sång.

En pojke som sytt hur som helst på sitt tyg får hjälp av pedagog 8.

Pojken som är koncentrerad på sin vävning är väldigt självgående, det enda han behöver hjälp med är att knyta fast tråden på vävnålen då han byter färg.

- Detta säger också pedagogerna till varandra att han är väldigt duktig och självgående.

Denna pojke använder ofta ordet ”doh” när något blir fel (Homer Simpson använder i liknande situationer).

Pedagog 9 berömmar en blyg pojke för att han har varit så duktig med att sy.

Flickan som syr har sytt sitt namn på sin tygbit medans pojkarna skriver sina namn med en penna på tygbiten.

Flickan som vävar har lite problem med tråden så hon får hjälp av pedagog 8, flickan gör felet att gå in en bit i väven sen vänder hon om därifrån istället för att väva helt till nästa sida och sen fortsätta åt andra hållet... pedagogen visar henne hur hon ska göra och precis innan har jag visat henne samma sak.

Pojken som inte gillar att väva har bytt färg. Han använder bara en hand då han väver med pinnen och han är inte så noggrann. Den andra pojken som är väldigt noggrann med sin vävning och drar och trycker ner vävkammen så det blir slätt och fint, den här pojken använder båda händerna när han jobbar med vävningen.

Pojken som syr och fick hjälp med trassel förut är väldigt uppspelt och gör fel hela tiden han behöver också hjälp väldigt ofta.

Flickan som väver ska nu byta färg och kan inte knyta fast tråden på vävnålen så hon ber en kompis först men när det inte heller går så ber hon en pedagog om hjälp. Pedagogen säger då till henne att ”du måste lära dig att knyta en knut”.

- Pojken so förut behövde hjälp med att knyta en knut behövde visst inte lära sig det efter som hon hjälpte honom när han sträckte fram nål och tråd utan att säga vad han behövde hjälp med.

Teckning

Två pojkar och en flicka sitter och målar på varsitt håll. Ena pojken målar med svart och blå, teckningen ska föreställa en båt, en himmel och en sol i gult. Flickan målar gubbar i

rosa med långt hår, efter en stund skriver hon med silver krita namnen på sina kompisar under gubbarna.

Två pojkar tillkommer till målarbordet och de börjar måla med svart och orange, det är flaggor, eld och död.

Flickan som sitter och målar har fått sällskap av en kompis. Flickan har nu tagit en krita med guldfärg som hon under silvernammerna skriver namnen i guld. Efter en stund byter hon färg till aprikos och målar vågformade mönster på teckningen.

En pojke springer runt och ropar STÄDA med hög röst till kompisarna, han städar inte själv.

Flickorna vid bordet är väldigt noga med att plocka bort allt på bordet medan bordet där pojkarna har suttit står det en pennburk kvar och underlägg ligger kvar på ena bordsidan.

Utelek

Sex pojkar springer snabbt till klätterställningen men tillbringar knappt femminuter där... de springer vidare tvärs över gården till andra sida och ropar efter hand "jag kommer först". Efter en stund springer de tillbaka till klätterställningen, en del väljer då att avvika och ta en cykel istället.

Pojkarna som intagit klätterställningen får sällskap av några andra cykelpojkar och de skriker tillsammans ut över hela gården "vi rockar fett".

Två pojkar cyklar, de möter varandra så ingen av dem kommer förbi varandra så det blir konflikt.

En pojke på cykel ska till affären där han jobbar säger han, efter en stund är det hans mamma som jobbar där i stället. Men när en annan pojke kommer så är det han som jobbar i affären igen, efter det ska han stänga affären och han stänger affären genom att ställa två lediga cyklar som dörr. När killarna från klätterställningen sedan rusar förbi så säger pojken "här kommer alla coola killar springande".

Flickorna har intagit gungorna och gungar tillsammans.

Pojkarna som sprungit tvärs över gården har nu tagit fram rockringar de leker med, de rockar med ringarna farmför allt på halsen och magen. En pojke säger till en annan att han tycker det gör ont att rocka på halsen, då säger den andra pojken att det gör ont på honom med men han bryr sig inte om det. De lägger in ringarna i boden igen då det inte tycker det är roligt längre och springer iväg. Jag hör då att en av pojkarna säger "nu ska vi vara snälla killar".

Sand/lekstuga

Två pojkar och två flickor leker i lekstugan. Plötsligt springer flickorna iväg samtidigt som de skriker spring till varandra, de vill att pojkarna ska jaga dem men pojkarna uppfattar inte flickornas budskap.

Två pojkar sopar i en lekstuga och den tredje pojken springer runt och skriker ”det brinner”, pga. Att det dammar så mycket. En av pojkarna som sopar i stugan försöker förklara för den tredje pojken att det inte alls brinner utan att de städar. Den tredje pojken tycker inte att det ska vara så i hans lek så han börjar kasta in sand i stugan där de sopar eftersom han ska släcka elden.

Aktivitet av pedagog 9

Pojkarna står på kö och kastar i tur och ordning på ring spelet där det gäller att träffa fem pinnar med ringarna. Efter en stund så är det bara två pojkar kvar och kastar ringar, en flicka går bredvid och vågar sig dit också tillslut. Pedagog 9 berömmar flickan som efter några gånger fått på några ringar på pinnarna, flickan lämnar aktiviteten efter det. En annan pojke tillkommer och vill kasta ringar innan den pojken som står på kö, men han får vänta. Pojken som står näst på tur gör två omgångar av kastningen. Pedagog 9 kommer ut med ett hopprep och aktiviteten avbryts.

En pojke testar på att hoppa hopprep, en flicka och en pojke gör likadant. En flicka kommer springande men får inget hopprep eftersom de tagit slut. Men en flicka kommer fram till henne och delar med sig av det hopprep hon har, de tar varsitt handtag på repet och vevar med repet... det är roligt i någon minut sen går de och letar efter något annat att göra. De hittar ring aktiviteten igen och ställer sig på sidan av och kastar ringarna, ena flickan går närmare än tillåtet och kastar den andra flickan säger snabbt till henne att man inte får göra så.

- Mycket lek varför sig, pojkar där och flickor där.

Samling innan maten

Samlingen börjar med att barnen får visa något de tagit med hemifrån. En pojke har med sig ett par nya snickarbyxor han visar upp, en annan pojke har med sig en dinosaurie som han berättar att den har kläckts ur ett ägg när man la det i vatten, en annan pojke har med sig ett gosedjur format som en bärgningsbil, en flicka har med sig en svart gosedjurs katt och till sist en flicka har med sig en barbiedocka där man kan trycka på en knapp så börjar hon att sjunga.

När de ska ställa sig med sina gå kompisar vid dörren skyndar en pojke och ska vara först i ledet, han får tillsägelse av pedagogen för att han alltid ska vara först. Han behöver träna på att inte komma först och att inte vara så dålig förlorare. Han är väldigt tävlingsinriktad får jag veta av pedagogen sen.

Matsal och innan vila

Barnen ska få hämta mat framme vid en vagn idag.

De måste äta upp och de får bara ta två gånger.

Borden pratar mycket i emellanåt, pedagogerna börjar fråga runt vad barnen har ätit till kvällsmat.

En flicka kommer in till vilan med famnen full av gosedjur, hon undrar om det är någon som vill låna och det finns många... hon lånar ut tre gosedjur till pojkar.

Efter vilan

En flicka står i dörren till dockis, hon väntar på sin kompis som håller på att lägga in madrassen hon sovit på. Flickorna stänger varsin dörr till dockis och börjar leka.

Två pojkar har satt sig vid legot och bygger på hus de börjat på tidigare idag.

Pysse/spel/lugnahörnan

En pojke sitter och spelar ett flipper spel i lugna hörnan. Pojkens ”doh” uttryck kommer igen. Pojken går och kollar vad lego pojkarna gör och blir då tillsagd av pedagog 9 att ”nej du är inte här nu, du var faktiskt där ute. (han var nyfiken eftersom det kommit nytt lego). En av pojkarna vid legot går då ut till pojken och säger att de fått nytt lego, men då får han höra av pedagogen att ”nej, du är här vid legot nu”.

Dockis/affärsrummet

Flickorna i dockis leker djur. De har lagt ut brandman och pilot tröjorna som filt för gosedjuren. Ena flickan gör två matkorgar från affärsdelen till en bur för hennes gosedjurskatt. Clowndräkten har ena flickan till filt, hon sitter på den.

Pysse/spelhörnan

Två pojkar sitter och spelar memory, memoryt är ett Hello Kitty memory. Ena pojken får par efter par och den andra pojken blir lite sur för att han bara får några par när spelet är över, han säger sen till en andra pojken att han vill göra något kul.

Efter en stund tar han memoryt och spelar ensam medans den andra pojken tar fram ett pussel som han säger är svårt, han hinner inte ens ta fram det till bordet innan han går tillbaka med det igen.

Pojken som spelar memory själv plockar par efterhand och när han är klar så lägger han tillbaka det i hyllan.

Mellanmål

Pedagogerna bestämmer att ett av barnen idag ska få vara ”fröken” vid bordet, alla barnen vill vara det. Idag blir det en pojke som får vara ”fröken”.

- Pojken sträcker väldigt på sig när han får veta att han får vara ”fröken idag. Han säger till barnen att de ska sänka rösten då han tycker att de pratar för mycket och för högt.

En flicka har med sig plommon och hon ger ett till en pojke.

Barnen börjar diskutera hur man pekar när man räknar... en pojke säger att fröknarna gör så här och så visar och pekar med pekfingret, en flicka säger då att fröknarna gör så här så visar hon genom att lägga handen på sitt eget huvud.

Pojken som fick plommonet ger tillbaka det till flickan och en annan pojke frågar om han kan få det men nej det får han inte.

Observation 3:2 avdelning 3

Klossar

Tre pojkar bygger med klossar. Pojkarna leker att de är på ett skepp och de får inte gå av skeppet för då kommer det några och slår dem. De skjuter och leker att de dör.

Pussel/spel/målarhörna

Två flickor och en pojke spelar ett kortspel. En av flickorna talar om att hon ser den andra flickans kort. En av flickorna undrar vem som har svartepetter och då gör pojken ljud för sig... flickan tror då att det är pojken som har den. De skrattar och drar kort av varandra. En av flickorna säger till pojken ”jag kommer skratta åt dig om du förlorar”. Den andra flickan ligger på golvet och skrattar utan anledning, flickan som är kvar vid bordet går ner på golvet och kittlar flickan så hon skrattar ännu mera. Pojken blir lite irriterad och säger ”kom nu då så vi kan fortsätta att spela”. De diskutera vems tur det är när flickorna återkommit till spelat. Flickorna sitter nu emot varandra och pojken sitter i sin egen värld. Den ena flickan ska blanda sina kort så den andra flickan ska få dra, pojken börjar då också blanda sina kort. Flickorna blandar sina kort ofta eftersom de inte vill ha svartepetter, den ena flickan får den tillslut och förlorar spelet. Hon säger ”typiskt” medans flickan som vann tjuver ut sin glädje. När det är dags att städa så delar flickan som förlorade ut kortleken i tre högar sen ska de lägga i en hög i asken var.

Flickorna och pojken tar sedan fram flipperspelet. Flickorna börjar medans pojken har svårt att få i sin hög av kortleken i asken, han sätter nu i ett och ett kort i asken med en väldig koncentration.

Flickorna kommer överens om att man får spela två gånger innan man lämnar över till nästa. Pojken kommer in i spelet och säger att han har fem liv. Pojken är mer våldsam i sitt spelande med flipperspelet medans flickorna är mer försiktiga när de skjuter iväg kulan.

De börjar diskutera om vem som ska gå eftersom pedagogerna har bestämt att man bara får vara två vid flipperspelet, men de kommer ingen vart i det och pojken fortsätter att spela och flickorna tittar på.

Pojken får i kulan i hålen ganska ofta men flickorna klarar inte det. Efter en stund går en flicka och kollar på de som bygger i klosshörnan men kommer tillbaka till flipperspelet efter en stund och sitter där tills det är städdags.

Samling/smörgås

En flicka gör någon variant av yoga, hennes mamma brukar göra så säger hon. Pedagog 9 tycker att alla barnen kan prova på, hon berömmar dem sen att de var så duktiga på det.

De sätter sig vid bordet och barnen börjar för konversationer med varandra. En pojke blir orolig över att han inte ska komma hem hans mamma glömde talade om vilken tid hon skulle komma.

Utelek

Två pojkar klättrar upp i klätterställningen och leker med en boll. De klättrar fram och tillbaka och visar vad de kan för varandra genom att säga "titta vad jag kan".

Tre pojkar har en cykel de kör med, en kör, en puttar på och den tredje springer bredvid.

Flickorna har hittat en gunga de gungar tillsammans i.

De två pojkarna leker ännu med bollen, men de är nu på marken och sparkar den till varandra.

Två andra pojkar leker med en stor grävskopa som man sitter på så styr man och gräver med två spakar. Den ena pojken vill testa och får det efter lite tjat. Den andra pojken hämtar en skottkärra när den andra pojken provar grävskopan. Han ställer skottkärran framför grävskopan och tycker att pojken ska gräva upp sand i den, då tröttnar pojken på grävskopan och går sin väg den andra pojken tar då över.

Efter en stund kommer det tre pojkar till som vill vara med och gräva med grävskopan, så de turas om att gräva med den.

En flicka står vid pedagogen och tittar på den andra flickan som är uppe och klättrar själv i klätterställningen. Pedagogen tar efter en stund med sig flickan till klätterställningen och lämnar henne där vid den andra flickan.

En pojke går från grävskopan till flickorna i klätterställningen, en pojke till följer efter honom. De gungar varandra i klätternätet som finns på klätterställningen. En pojke vill hjälpa en flicka att gunga fart men hon vill inte och ber pojken att släppa, han släpper. Pojkarna går tillbaka till grävskopan efter ett tag igen.

- Flickorna leker mer tyst än pojkarna, de vill gärna höras och göra ljudeffekter att förstärka sin lek med.

Flickorna tar av sig sina ytter jackor och letar efter ett ställe att lägga dem på, den ena flickan säger till den andra att du får lägga din först... flickan lägger ner sin jacka på den sandiga bänken och den andra flickan lägger sin jacka sedan uppe på.

- Flickan som vill ha sin jacka överst vill inte smutsa ner sin jacka genom att lägga den i sanden utan ber den andra flickan snällt att lägga sin jacka först.

De flyttar sin lek från klätterställningen till några träd i närheten som de börjar klättra i. Ena flickan fastnar med sin sko och när hon kommit loss går hon tillbaka mot klätterställningen, hon provklättrar ett träd på vägen tillbaka. Men efter en stund går båda flickorna tillbaka till klätterställningen och leker tillsammans.

En pojke kommer och undrar om han får vara med, flickan han riktar sin fråga till säger att han får fråga den andra flickan när han gör det så säger den flickan likadant att han ska fråga den andra. Han får tillslut ett svar av någon att han får vara med. En av flickorna lagar frukost och den andra sover i leken. Flickan som ”sover” bestämmer att de leker prinsessakung-drottning. En pojke kommer och ropar på den andra pojken, pojken svarar att han kommer han ska bara dricka lite kaffe först. ”Drottningen” säger att ”prinsessan” ska komma upp och dricka kaffe. Sen bestämmer flickan som är prinsessa att hon och ”drottningen” ska prata ett annat språk. Detta språk blir en blandning av svengelska och fantasispråk. Efter en stund tillkommer tre pojkar, flickan bestämmer att de får vara riddare.

Innelek – lego och kubklossar

Två flickor och en pojke väljer att leka med lego. Flickorna leker med en grävmaskin och en lastar som någon annan har byggt. Den ena flickan säger att grävaren vill ha mat, då kommer det en pojke med stora steg och säger att en grävare gräver den äter inte mat. Ena flickan tar farm kubklossarna i olika färger och då överger den andra flickan grävmaskinen och går till flickan, hon ger grävmaskinen till pojken som sa att grävaren inte äter.

Flickorna bygger torn med kubklossarna, väldigt höga blir tornen. De använder stolar och bygger högre och högre. När tornen blivit så höga att flickorna inte kan hålla i dem samtidigt som de ska sätta fast en kub till så väljer de att lägga ner tornen längs golvet och sen bygga de längre och längre istället för på höjden.

Två pojkar leker vid legot, en har svårt att hitta bitar och ber om hjälp av en kompis, men kompisens vill inte hjälpa till. Då plockar pojken ihop och går vidare med två andra pojkar till flickorna och kubklossarna.

Pojkarna bygger ”fällor” en i var färg av kubklossarna. En av pojkarna säger att han gillar gul, en flicka säger då ”gult är fult”, pojken säger då att gult kan vara ”kult” också.

En annan pojke säger att han gillar alla färger utom svart. En annan pojke påpekar att han har svart på sin tröja... men att han kan lämna tillbaka den till affären om han inte gillar den, en flicka säger då att det inte går för då måste lappen sitta kvar.

Efter en stund då de sitter där och bygger med kubklossarna så tar en av flickorna upp leken de lekte ute med prinsessan och drottningen, en av pojkarna som fick vara riddare ute säger nu att de kan vara riddare då.

Pojkarna bygger vidare på sina fällor, en pojke tycker nu att de ska bygga en grön fälla... den är giftig då säger den andra pojken, grönt är giftigt.

En av flickorna har byggt en kyrka nu, hon börjar titta på pojkarnas konstruktion av fällorna och börjar efter en stund att sätta ihop dem till olika mönster. En av pojkarna tycker att ett av mönstren flickan byggt ser ut som en dinosaurus. Pojkarna fortsätter att bygga sina fällor, en i var färg som kubklossarna har.

En flicka leker nu att klossarna nagellack och sätter klossarna på fingertopparna, hon använder röda och orangea klossar den andra flickan har först vita klossar men den har hon vita på ena handen och rosa på den andra.

- Pojkarna håller sig till färgerna vit/svart/brun/grönt och gult. Flickorna bygger med rött/rosa/svart/gult/vitt och orange.

En pojke börjar nu med nagellack också, han väljer att ha blåa klossar. Han tycker att den andra pojken ska göra likadant och det gör han, han väljer orangea klossar.

Flickorna flyttar nu över sin lek till dockis och en pojke vill också vara med.

Pojkarna vid kubklossarna leker nu att nagellacket har blivit vatten och han skjuter det genom att sträcka ut fingrarna, den andra pojken skjuter eld. (färgen på kubklossarna de har på fingrarna avgör vad de skjuter).

Flickorna springer förbi och ska hämta gosedjur som de ska ha som djur i dockis, pojken som är med dem tycker att han kan vara hund.

- Då jag har varit här har jag bara sett en pojke som varit i dockisrummet och lekt.

Nu har pojkarna bytt färg på fingrarna, en pojke har gröna giftiga fingrar och den andra har röda eld fingrar de skjuter med. Två andra pojkar tillkommer och deltar i leken, en av dem väljer blå kubklossar som han sätter på fingrarna. Den andra pojken tar olika färger på alla fingrar, den här pojken tycker det gör ont att sätta dem på tummarna så han struntar i att ha några på tummarna. Pojken med eldfingrar går inte med på att pojken med vattenfingrar kan släcka honom. Pojken som tog olika färger på sina fingrar säger att han kan skjuta bort alla andras vapen med sina fingrar.

- Flickorna börjar med att när de sätter på kubklossar på fingrarna så blir det nagellack, pojkarna börjar med att det också är nagellack men övergår snabbt till att det är olika vapen.

En pojke frågar plötsligt en annan pojke om han kan lära honom en sång som han inte kan. De hjälper varandra.

Observation 2:2 avdelning 2

Spelbord

Två flickor spelar plockepinn. En flicka tar en pinne och det rör sig, hon tycker inte att det rör sig men den andra flickan tycker att det rörde sig så hon går så säger hon ”jag vill inte spela något mer med dig”. Hon kommer tillbaka efter en stund och tycker att flickan är dum. Den andra flickan säger då ”man får inte vara dum på dagis”. Efter en stund säger flickan förlåt och spelet fortsätter så som det ska spelas utan tjafs.

Dockis

Två flickor och en pojke är i dockis. Pojken går där ifrån en stund, men kommer tillbaka ganska snabbt.

Spelbordet

Pedagog 10 frågar flickorna vid plockepinnet hur ena flickan kunde veta att hon vunnit. Flickan säger att hon ser det för hon har många pinnar. Den andra flickan talar då om vad den andra flickan gjorde förut, pedagog 10 säger då att hon kanske inte spelade spelet då utan hon kanske lekte med det då.

En flicka plockar fram ett annat spel, ett memory. Hon spelar det själv först sen tillkommer det en annan flicka. Plockepinnet leker nu två andra flickor med, de bygger saker med pinnarna.

En pojke och en flicka sitter och äter frukt, de ska spela memoryt nu eftersom de andra flickorna går och gör något annat. Flickan vill sen pussla i stället och pojken följer efter. Flickan har valt ett dinosaurie pussel. En flicka till kommer efter en stund med ett pussel också.

- Flickorna på avdelningen (inte alla men några) är väldigt kaxiga, inte alls flickaktiga. De är verkligen inte tystlåtna, de säger vad de tycker och tänker.

Flickan som pusslar vill inte ha hjälp av den andra flickan som vill hjälpa henne. Flickan bredvid har fått ihop några bitar på sitt pussel.

En annan flicka vill pussla pusslet som flickan nu är klar med. En flicka pusslar nu medans den andra flickan ger henne bitar. Flickorna är högljudda och ”förstår” sig inte på pusslet... en av flickorna larvar sig bara medans den andra flickan bara skrattar högt.

Duplo lego

Två pojkar och en flicka leker med duplo. De bygger ett torn, de ska försöka bygga längre än flickan... en av pojkarna tröttnar och går där ifrån.

Målarbordet

Några flickor sitter och klipper och målar. De målar pannkakor och popcorn, så ska de göra påsar att ha popcornen i. En pojke kommer och säger att teatern börjar snart, de ska spela Musses klubbhus... han sätter sig ner och ska måla en bakgrund till teatern.

- Barnen tar med sig material från hörna till hörna. Och de gör material till sina lekar om de saknar något att leka med/saknar något i leken.

Teater

Några flickor och en pojke har gjort en teater som de har tränat på. De har tränat in en teater men det är ändå lite tjafs bakom scenen, de får inte plats allihopa så de turas tillslut om så de får plats. En del av barnen har sina vanliga röster medans några andra gör till sina röster. Teatern håller på ca 10 min.

Två flickor leker med klossar både hårda plankor och mjuka klossar. En flicka går vidare till teatern som ska vara (en ny teater).

Teater igen

Teatern börjar och en flicka säger välkommen till publiken med orden ”välkomna mina damer och herrar som inte är här” det är bara två flickor, jag och en pedagog i publiken. Denna gång handlar teatern om en prinsessa.

Målarbordet

Några flickor och en pojke ritar spel, de börjar fråga vem som vill vara med i och spela i deras spel. Två flickor målar vanliga teckningar, de målar ganska lika varandra men en flicka målar av sin tröja säger hon. Det är Hello Kitty på henne tröja.

- Barnen på den här avdelningen är mycket för att göra material till olika lekar själva.

Pedagog 5 har en diskussion om spelets regler med en flicka. Det ska vara lika för alla spelare säger hon.

- Det är bland de första gångerna jag ser att en pedagog tar sig tid att sätta sig ner och leka med barnen på deras villkor.

Stora rummet vid klossarna

En pojke sitter och leker med bilar på de mjuka klossarna.

Tre flickor har byggt en koja där de leker häst, hästmamma och skötare.

Pojken som leker med bilarna och klossarna säger nu att han ska göra en båt.

Flickorna som leker hästleken är nu bara två och de leker något med pipiga röster.

Målar/pysselverkstaden

Fyra flickor håller på med lera. De leker med leran och andra olika material tillsammans. De arbetar under tystnad och ibland säger de några ord till kompiserna bredvid.

En flicka gör en fågel men när hon är klar så har det blivit en kaka.

Samling innan mat

De pratar om djur/husdjur och sen går de över och pratar om frukt och sopsortering. Vad kompost är och vad som ska ligga var i sopsorteringen, de går igenom det tillsammans.

Observation 1:2 avdelning 1

Samling - sång

Barnen får dra varsitt sångkort som de sedan sjunger.

En pojke skriker och larvar sig istället för att sjunga, får tillsägelse av pedagog 3 men han fortsätter ändå. Pedagogen ignorerar honom, men han fortsätter.

- Flickorna är väldigt aktiva i sången och rörelserna till.

Mat

Pojkarna vid ett bord tävlar om hur mycket de gillar maten, de lägger på mer och mer mat på tallriken. Pedagogen undrar om de tänker äta upp allt de lägger på, pojkarna äter upp allt de lagt på.

En pojke berättar att han har mycket bilar hemma. Pedagog 3 frågar om hans syster leker med bilar med honom, men hon leker bara med barbies säger pojken. Pedagog 3 frågar om han brukar leka med henne och barbiedockorna, och det brukar han göra svarar han.

Före vilan

En pojke säger att det spökar på vilan och pedagog 1 säger till en annan pedagog att hon måste följa med pojken in på vilan för att det spökar. En flicka som är kvar i badrummet säger ”vad larvigt, det finns inga spöken”

En pojke frågar pedagog 2 om trosor är tjejers kalsonger. Det är det får han som svar.

Pedagog 2 är väldigt lugn och tålmodig, barnen skuttar runt och gör inte vad de ska göra på första eller andra tillsägelsen... det finns mycket annat som är roligare än att tvätta händer, gå på toaletten och sen vilan.

En pojke som var först tillbaka från maten är bland de sista in på vilan.

Bokläsning efter vilan

En pojke berättar att om spindlar med bra spindelgift, som man kan bli spindelmannen av... de får bitas... en flicka viker då in och säger bara killar i sådana fall.

En pojke berättar att han tycker det är kul att vara sjuk, för då får man vara hemma även fast det är dagis. (en flicka har fått feber och ska få gå hem).

Efter att böckerna är lästa går alla ifrån utom en flicka som vill höra mer bok.

Lek

Två flickor och två pojkar går in i kuddrummet. Pojkarna leker med alla kuddar utom en som flickorna leker med.

Pojkarna och flickorna leker inte tillsammans. Flickorna leker katt och skötare, ena flickan (katten) ska jaga den osynliga fisken. Efter en stund säger en av flickorna ”vi sticker här ifrån”.

De två flickorna går vidare och lämnar sin katt och skötare lek. De tar fram trolldeg vid ett bord och börjar leka. De knåda degen under tystnad men kommenterar ibland vad de gör. Ena flickan är väldigt koncentrerad på vad hon gör, hon har tungspetsen utanför. Flickorna bestämmer sig sen för att rulla varsin stor boll, de visar varandra hur man gör... bollen blir sen en kaka då de plattar ut bollen.

Flickorna tar nu upp sina roller som katt och skötare, de pratar bebisspråk med varandra. En pojke tillkommer och vill leka med degen. Han letar efter en stol och börjar rycka i min stol, jag frågar om han kan ta den som står lite längre bort och det går bra.

Flickorna gör nu pannkakor. Den ena flickan är lite irriterad på pojken för att han tog locket till degburken, pojken säger att man ska turas om när flickan tar locket. Pojken får tillbaka locket efter en liten stund. Den ena flickan pratar fortfarande bebisspråket när hon pratar.

Pedagog 3 säger till pojken att han ska hålla benen på golvet och inte på bordet då han plattar degen genom att lägga all sin tyngd på bordet och degen. En flicka säger då bestämt att pippi har benen på bordet.

Pojken använder locket till degbuken som kniv.

Flickan som sitter och håller på med knopp-plattorna vid samma bord som de som degar räknar varje knopp hon sätter i plattan. Hon pratar med flickan bredvid som är katt, hon kallar henne Kattis. Flickorna börjar fråga vem som tycker om vem, ingen av flickorna tycker om pojken, flickorna får komma på varandras kalas men pojken får inte komma på någons kalas. Pojken går ifrån bordet och tvättar händerna. Flickan som velat ha locket till degburken tar det snabbt.

En ny pojke kommer till degbordet och en flicka lämnar bordet. Pojken leker att degen blir ett monster. Han låter hela tiden då han leker med degen. En till pojke kommer och vill leka med degen. Han frågar den andra pojken om det är ett monster, han tycker sen att de ska göra

kakor och det gör dem. En av pojkarna säger att han håller på mycket sirap så att de blir äckliga.

En pojke frågar om en annan pojke är en tjej, pojken svarar att ”nej han är pojke” men efter en stund tittar han på mig och säger ”jag är tjej”. Han går och tar fram ett papper och börjar måla med blå färg och säger sitt namn, han springer sen och tar en flickas gosedjur och springer runt med det tills flickan upptäcker det och börjar jaga pojken.

Pojkarna vid leran har nu övergått till att leka ”tenben” med leran om vart annat spiderman.

Flickan som sitter med knapp-plattan tappar en knapp och hon ser att den ramlar in under en hylla så den inte syns... hon tittar sig omkring och sen fortsätter hon med sin knapp-platta.

- Jag hörde förut att en pedagog sa till henne att plocka upp dem som hon tappade på golvet eller de som ramlade ner från bordet.

Pojkarna leker nu spiderman med degen. En av pojkarna har gjort ett armband och säger att det sprutar spindelnät så som spiderman. Efter en stund har degen blivit en snopp, sen blir den en supervass tandpetare sen förvandlas den till något annat. Efter en stund ändrar pojkarnas lek karaktär. En av pojkarna säger att när man blir snäll så får man tillbaka sina fina ögon, sen blir degklumpen arg igen och får onda ögon... innan var degklumpen en flicka med fina ögon. Degklumpen blir sen en gumma med stor näsa och sen arg med onda ögon igen. När degklumpen blir ond/arg så får en den boll eller tagg på ryggen.

Pojkarna vid degen har nu plockat ihop det och har nu plockat fram tangentborden som de har och leker med... ena pojkarna spelar Spiderman och den andra spelar Batman. De plockar upp ”pengar” av deg som de trycker fast under tangentborden. På ”pengarna” står det vilket spel man får spela för den.

Två flickor och två pojkar är i kuddrummet. De har med sig gamla telefoner som de leker med. De leker något med att den ena pojkarna matar de andra barnen. Efter en stund så leker de att kuddarna är motorcyklar i garaget, de hoppar upp på varsin kudde och går runt i rummet och låtsas kör motorcyklarna. Det är någon form av tävling på motorcyklarna, en flicka sitter bakom ett kuddstängsel och ropar ”heja pappa”. Så en av pojkarna är en pappa i leken.

- Jag får inte titta på leken av en pojke, varje gång han ser mig i dörröppningen så säger han att jag måste gå. Så jag smyger lite så jag hör vad de pratar om och kikar in försiktigt.
- Dessa flickor och pojkar leker väldigt bra tillsammans. Det är få pojkar och flickor som leker så länge tillsammans. Oftast vill de leka var för sig eller så blir det bråk mellan könen. Ofta när pojkar är med i leken så blir flickorna irriterade på dem.

Pedagog 1 frågar en pojke om han kan knäppa knappen i byxorna själv då han bett om hjälp, han klarar det galant själv och får beröm att han varit så duktig med att få på sig byxorna.

Min dag på avdelningen avslutas med att en flicka säger till mig att bara flickor kan ha nagellack, hon tycker inte pojkar ska ha det då jag säger att jag känner pojkar som har nagellack. (hon har sett mina målade naglar och visar sina som hon har rött nagellack på)